

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yetmiş birinci İnikat

22.V.1957 Çarşamba

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	266	ka olarak ilân edilen sahaya dair Dahiliye Vekilinden şifahi suali (6/348)	267
2. — Havale edilen kâğıtlar	266:267	3. — İsparta Mebusu İrfan Aksu'nun, hububat ve afyon fiyatları ile pancar ve yonca tohumu fiyatlarına zam yapılması hususunda ne düşünüldüğüne dair Başvekiliden şifahi suali (6/355)	267
3. — Yoklama	267	4. — İsparta Mebusu İrfan Aksu'nun, münhal bulunan Yalvağ Belediye Reisliğine dair Dahiliye Vekilinden şifahi suali (6/356)	268
4. — İkinci defa reye konulan maddeler	267	5. — Kars Mebusu Mehmet Hazer'in, Ankara mebuslarından bir zatın Hükümet ve belediye icraatı hakkında radyoda yaptığı konuşmalara dair Devlet Vekilinden şifahi suali (6/357)	268
1. — Sanayi Vekâleti kuruluş ve vazifeleri hakkında kanun lâyihası (1/423)	267, 273,277,280:283	6. — Müzakere edilen maddeler	268
2. — Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu kanunu lâyihası (1/639)	267,273,277, 284:287	1. — Manisa Mebusu Yunus Muammer Fakant ve 5 arkadaşının, mebusların mal beyanında bulunmaları hakkında kanun teklifi ve Dahiliye, Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenleri mazbataları (2/287)	268:279
5. — Sualler ve cevaplar	267		
A — Şifahi sualler	267		
1. — Kars Mebusu Mehmet Hazer'in, Hükümetimizin Cezair hâdiseleri dolayısıyla Fransız Hükümeti veya Birleşmiş Milletler nezdinde bir teşebbüste bulunmayı düşünüp düşünmediğine dair Harihariye Vekilinden şifahi suali (6/339)	267		
2. — Malatya Mebusu Mehmet Kartal'ın, Suriye hududu boyunca kaçakçılığın önlenmesi maksadiyle memnu munta-			

1. — SABIK ZABIT HULASASI

Elâzığ Mebusu Selâhattin Toker'in, encümenlerce müddeti zarfında intacedilemiyen kanun tekliflerinin ruznameye alınması hakkındaki takriri okundu. Alâkalı encümenler mazbata muharrirlerinin ve Dahiliye Vekilinin verdikleri izahattan sonra takrir reddedildi.

Kanun lâyiha, ve tekliflerinin suallerden evvel görüşülmesi hakkındaki takrir kabul edildi.

Sanayi Vekâleti kuruluş ve vazifelerine dair olan kanun lâyihası ile

Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu kanun lâyihası açık reyeye arz olundu.

Tediye meseleleri hususunda Yunan Hükümeti ile hükümetimiz arasında teati olunan mektupların tasdikine;

Bir Avrupa Tediye Birliği kurulması hakkındaki Anlaşmayı tadil eden 29 Haziran 1956 tarihli ve 8 numaralı Ek Protokolün tadiline;

31 Ağustos 1946 tarihli Türkiye - Fransa Ticaret Anlaşmasının bir yıl müddetle temdidine mütaallik mektupların tasdikine dair Kanun lâyhalarının birinci müzakeresi yapıldı.

Türkiye ile Bulgaristan arasında imzalanan

Zabıtname ile teati edilen mektupların tasdikı hakkındaki kanun lâyihasının müzakeresi, alâkalı Vekil hazır bulunmadığından, bir İnikada mahsus olmak üzere talik edildi.

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununda kâzı değişiklik yapılmasına ve bu kanuna bâzı hükümler eklenmesine dair olan 5951 sayılı Kanuna bir muvakkat madde ve

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa bir ek ve bir geçici madde eklenmesi hakkındaki kanun tekliflerinin birinci müzakerelemi yapıldı.

Açık reyeye arz edilen kanun lâyhalarında nisabolmadığı Riyasetçe bildirildi.

22.V.1957 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada son verildi.

Reisvekili
Tokad Mebusu
İhsan Bağ

Kâtip
Van Mebusu
Muslih Görentaş

Kâtip
Hakkâri Mebusu
Übeydullah Seven

2. — HAVALE EDİLEN KÂĞITLIR

Lâyiha

1. — Muvazenei Umumiyyeye dâhil bâzı dairelerin yapı işleri için gelecek yıllara sâri tahütlere girişilmesi hakkında kanun lâyihası (1/669) (Nafia, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

Teklifler

2. — Seyhan Mebusu Sinan Tekelioğlu'nun, Maaş Kanununa ek 4379 sayılı Kanunun 1 nei ve 2 nei maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı geçici maddeler eklenmesine dair 5585 sayılı Kanuna 6724 sayılı Kanunla eklenen muvakkat maddenin tadili hakkında kanun teklifi (2/491) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

3. — Kastamonu Mebusu Muzaffer Kuşaklıoğlu'nun, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 65 nei maddesi (j) fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun teklifi (2/490) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

4. — Seyhan Mebusu Sinan Tekelioğlu'nun, Hatay vilâyetinin Dört Yol kazasına bağlı Erzincan nahiyesinin kaza haline ifrağına dair kanun tek-

lifi (2/484) (Dahiliye ve Bütçe encümenlerine)

5. — Seyhan Mebusu Sinan Tekelioğlu'nun, İstiklâl Madalyası Kanununa müzeyyel 977 sayılı Kanunun 1 nei maddesine bir fıkra ilâvesi hakkında kanun teklifi (2/485) (Millî Müdafaa Encümenine).

6. — Seyhan Mebusu Sinan Tekelioğlu'nun, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 6795 sayılı Kanunla muaddel 64 nei maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi (2/486) (Millî Müdafaa, Maliye ve Bütçe encümenlerine).

7. — Tokad Mebusu Ömer Sunar'ın, Cemiyetler Kanununun 2 nei maddesinin IX neu fıkrasının tadili hakkında kanun teklifi (2/487) (Dahiliye ve Adliye encümenlerine)

8. — Yozgad Mebusu Ömer Lâtfi Erzurumluoğlu'nun, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa muvakkat bir madde eklenmesine dair kanun teklifi (2/488) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

9. — Yozgad Mebusu Mahmut Ataman'ın,

Subay ve askerî memurların maaşatına dair olan 1453 sayılı Kanuna ek 3661 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi (2/489) (Millî Müdafaa ve Bütçe encümenlerine)

Mazbatalar

10. — Ege, Karadeniz Teknik ve Orta - Doğu Teknik üniversiteleri ile bundan sonra kurulacak üniversiteler için yapılacak istinlak-

lerde takdiri kıymet komisyonları ile ehli-vukuf heyetlerinin sureti teşkili hakkında kanun lâ-yihası ve Muvakkat Encümen mazbatası (1/665) (Ruznameye)

11. — Denizcilik Bankası Türk Anonim Or-taklığı Kanununun 37 nci maddesinin tadili hak-kında kanun lâ-yihası ve Münakalât, Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/648) (Ruz-nameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15,05

REİS — Reisvekili İhsan Baç

KÂTİPLER : Übeydullah Seven (Hakkâri), Muslih Görentaş (Van)

3. — YOKLAMA

REİS — Ekseriyetin tesbiti için yoklama ya-pacağız, efendim.

(İzmir mebuslarına kadar yoklama yapıldı.)
REİS — Celseyi açıyorum.

4. — İKİNCİ DEFA REYE KONULAN MADDELER

1. — *Sanayi Vekâleti kuruluş ve vazifeleri hakkında kanun lâ-yihası (1/423)*

REİS — Sanayi Vekâleti kuruluş ve vazifele-ri hakkındaki kanun lâ-yihasını geçen İnikatta reye arz etmiştik. Nisap dolmamış olduğu için

tekrar açık oylarınıza arz ediyorum.

2. — *Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu kanunu lâ-yihası (1/639)*

REİS — Bu kanun lâ-yihasını da keza yeni-den açık oylarınıza arz ediyorum.

5. — SUALLER VE CEVAPLAR

A — ŞİFAHİ SUALLER

1. — *Kars Mebusu Mehmet Hazer'in, Hükü-metimizin Cezair hâdiseleri dolayısıyla Fran-sız Hükümeti veya Birleşmiş Milletler nezdinde bir teşebbüste bulunmayı düşünüp düşünmedi-ğine dair Hariciye Vekilinden şifahi suali (6/339)*

REİS — Sual sahibi burada mı, efendim? Yok. Gelecek İnikada bırakılmıştır.

2. — *Malatya Mebusu Mehmet Kartal'ın, Suriye hududu boyunca kaçakçılığın önlenmesi maksadıyla memnu mintaka olarak ilân edilen*

sahaya dair Dahiliye Vekilinden şifahi suali (6/348)

REİS — Dahiliye Vekili olmadığından suali gelecek İnikada bırakıyoruz.

3. — *İsparta Mebusu İrfan Aksu'nun, hu-bubat ve afyon fiyatları ile pancar ve yonca tohumu fiyatlarına zam yapılması hususunda ne düşünüldüğüne dair Başvekilden şifahi suali (6/355)*

REİS — Sual sahibi burada mı, efendim? Yok. Sual sahibi iki defa bulunmadığı için sual düşmüştür.

4. — İsparta Mebusu İrfan Aksu'nun, münhal bulunan Yalvaç Belediye Reisliğine dair Dahiliye Vekilinden şifahi suali (6/356)

REİS — Sual sahibi burada mı? Yok. Sual sahibi iki defa bulunmadığından sual düşmüştür, efendim.

5. — Kars Mebusu Mehmet Hazer'in, Ankara mebuslarından bir zatın Hükümet ve belediye icraatı hakkında radyoda yaptığı konuşmalara dair Devlet Vekilinden şifahi suali (6/357)

REİS — Sual sahibi burada mı? Yok. Sual gelecek İnikada bırakılmıştır.

6. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

REİS — Bir defa müzakereye tâbi maddelere geçiyoruz.

1. — Manisa Mebusu Yunus Muammer Alakant ve 5 arkadaşının, mebusların mal beyanında bulunmaları hakkında kanun teklifi ve Dahiliye, Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenleri mazbataları (2/287) (1)

REİS — Mazbatayı okuyoruz, efendim. (Adliye Encümeni mazbatası okundu.)

REİS — Mazbata hakkında söz istiyen var mı efendim? (Var sesleri) Buyurun Sadettin Yalım.

SADETTİN YALIM (Kocaeli) — Çok muhterem arkadaşlarım, son zamanlarda matbuatta da neşriyata vesile olan bu kanun teklifi üzerinde ben de şahsi kanaatimi ifade edeceğim.

Muhtelif zamanlarda muhtelif arkadaşlar ve muhalefet bunu istismar etmektedirler. Bu münasebetle herkesin kendi vicdanında müsterih olduğunu bilmekle beraber umumi efkârda, milyonda bir dahi, şüphe bırakmamak için bu kanun teklifinin lehinde konuşacağım.

Demek istiyorum ki, mebus arkadaşların mal beyanında bulunmaması hususunda, kendi varlıklarını beyan etmemeleri hususunun Teşkilâtı Esasiye Kanununun sarahati karşısında yerinde olacağına kaaniim.

Sunu da ifade etmek isterim ki, memurlara da bu kanun hükümleri lâyıkiyle tatbik edilmektedir. Türkiye'ye şâmil olarak efkârı umumiyenin bunun üzerinde durduğunu bilelim. Onun için de evvelâ bunun üzerinde kendimiz durmak suretiyle memlekette tatbikine önayak olalım.

Ricam budur, efendim.

REİS — Söz alan arkadaşların isimlerini sırasıyla okuyorum :

(1) 191 sayılı matbuua zaptın sonundadır.

Yunus Muammer Alakant

Safaeddin Karanakaç

Avni Yurdabayrak

Sırrı Atalay

Mehmet Hazer..

Yunus Muammer Alakant.

YUNUS MUAMMER ALAKANT (Manisa)

— Muhterem arkadaşlar; benden evvel söz alan Sayın Kocaeli Milletvekiline, teklifimizi desteklediği için, teşekkürlerimi arz ederim. Hakikaten bâzı meseleler vardır ki, bu doğrudan doğruya Büyük Millet Meclisine ve Büyük Millet Meclisinin itibarına ve milletvekillerinin millet karşısında açık alınla gezmesine taallük etmektedir. Bu gibi bahislerde artık parti farkı olmamalıdır. Partilerden evvel dünyada büyük millet meclisleri vardır. Büyük Millet Meclisi âzalığı hepimiz için asıl bir vazifedir. Bu kanun teklifi hazırlanırken, bu fikri ortaya attığımız zaman Sadettin Yalım arkadaşımız gibi birçok Demokrat Partili milletvekilleri arkadaşların dahi böyle bir kanun teklifi yaptığımız takdirde altına imza atmaya amade bulduklarını söylemişleri bize ümit, sevk ve gayret vermiştir.

Arkadaşlar; kanunlar içtimai münasebetlerin ve içtimai zaruretlerin ifadesidir. Bundan 170 sene evvel bile hukuk ilminin büyük üstatlarından olan Montesquieu, «Kanunlar, tabiatı eşyadan mütevellit münasebatı zaruridir» demiştir.

1955 senesi içinde siyasi nüfuzun büyük servetler temin ettiği, birçok milletvekillerinin siyasi nüfuz kullanarak 50 milyon, 100 milyonluk servetler edindikleri yolunda şayiaların İstanbul ve İzmir gibi şehirlerde yaygın bir hale gelmesi bizi bu şekilde bir kanun teklifine sevk etmiş bulunmaktadır. Yaptığımız kanun teklifi Adalet ve Anayasa encümenleri tarafından (Anayasaya mugayirdir) iddiasıyla reddedilmiştir. Şimdiye kadar bizim Anayasa Encümeni-

mizin Anayasa hükümlerine aykırı, bu derece aykırı bir rapor tanzim ettiğine, senelerden beri Anayasa Encümeni âzası olan bendeniz mutali olmadım. Dahiliye Encümeni mazbatamızı reddederken hiç olmazsa bunun Anayasaya aykırı olduğu gibi ham bir iddiada bulunmamıştır. Hiç olmazsa sarahaten bunun, bugünkü zaruretlere uygun bulunmadığı şeklinde az çok münakaşa edilebilir bir noktâınazar serd etmiştir. Ama bilâkis, Anayasanın ruhuna tam uygun olan böyle bir kanun teklifinin, Anayasa Komisyonu tarafından, skolâstik bir muhakeme, skolâstik bir mantık neticesinde Anayasaya muğayir diye bir rapor tanzim edilmesi cidden hem hayrete, hem de teessüfe lâyıktır.

Biz ne teklif ediyoruz? Bizim teklifimiz şudur : Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türkiye Devletinin en kuvvetli ve en mühim müessesesidir. Rejimimiz demokratik parlamenter sistemdir. Yani, hâkimiyet tam mânasiyle Büyük Millet Meclisinde mündemiçtir. Hükümet Büyük Millet Meclisine tâbidir. Böyle bir parlamenter demokratik sistemde, parlâmentonun milletin âzami teveccühüne, âzami itimadına mazhar olması lâzımdır. Büyük Millet Meclisini her türlü dedikodulardan, şaibeden kurtarmak için Büyük Millet Meclisi âzasının bütün malları ile, kazançları ile milletin karşısında açık durumda bulunması lâzımdır. Yeni parlâmento kurmuş olan memleketlerde parlâmento âzalarının siyasi nüfuz kullanarak servet yapmaları âdetâ bir teamül haline gelmiştir. Birçok Şark memleketlerinde yeni diktatörlükler kurulduğu zaman milletin âdetâ bu diktatörlüklere teveccühle baktığını görüyoruz. Meselâ Suriye gibi memleketlerde son zamanlarda Edip Çiçekli'ninki gibi diktatörlükler teessüs ettiği zaman Suriye'den raporlar getiren bâzı raportörler şunları söylüyordu. Bu diktatörlükten halk memnundur, çünkü eskiden Suriye'de Parlâmento âzaları ve bakanlar altı aylık bakanlıktan sonra veya bir senelik mebusluktan sonra servet sahibi olurlardı. Suriye halkı namuslu, dürüst bir diktatörlüğü siyasi nüfuzunu büyük servet yapmaya vasita ittihaz eden parlâmento sistemine tercih etmektedir.

İşte memleketimizde henüz tessüs eden çok partili hayat içerisinde Devletimizin esas temeli olan parlâmentoyu Büyük Millet Meclisini milletin tam mânasiyle sevgisine ve itimadına mazhar kılmak için bu kanunu teklif ettik ve dedik

ki: «Her milletvekili, milletvekili olduğu zaman Büyük Millet Meclisi Riyasetine bir beyanname verecektir. Bu beyanname milletvekilinin servetini bildirecek ve Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesinde neşredilecektir. Her snene Kasım gelince milletvekili Riyasete yeniden bir beyanname vererek servetinde bir artış olup olmadığını bildirecektir. Bu beyannameler Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesinde neşredildiği gibi aynı zamanda Resmî Gazetede de ilân edilecektir. Her hangi bir milletvekinin servetinde bir senelik artışından fazla bir artış olursa veya bu artışı bildirmezse bir gayrimeşru durum meydana çıkacaktır. Bu beyannamede ifade edilen beyanlar hakikate uygun bulunmuyorsa milletvekilleri buna itiraz edebileceklerdir.

Diyeceklerdir ki; «Falan mebusun beyannamesinde noksanlık vardır, serveti artmıştır, fakat beyannamesinde göstermemiştir. Veyahut artan kazancının meşru sebeplerini göstermiş ise de bunlar vârit değildir.» Her mebus bu beyanname ile gösterilen hususlara itiraz edebileceklerdir. Aynı zamanda vatandaşlar da itiraz edebileceklerdir. «Bizim vilâyetin mebusu falan, servetini saklamıştır, bu sene şu kadar serveti olmuştur.» diyebileceklerdir.

Böyle bir itiraz vâkı olduğu takdirde Büyük Millet Meclisi Tahkikat Komisyonu itirazları alacak ve tetkik edecektir. Yapılan tetkikat neticesinde eğer milletvekilinin gayrimeşru iktisap yaptığına dair tahkikat komisyonunda bir kanaat hâsıl olursa vaziyeti bir raporla Büyük Millet Meclisine getirecektir. Büyük Millet Meclisinin müzakeresi neticesinde hakikaten o milletvekilinin gayrimeşru kazanç yaptığına dair bir kanaat hâsıl olursa işi, Temyiz Mahkemesinden kur'a ile seçilmiş hukuk dairesine tevdi edecektir. Temyiz Mahkemesi Hukuk Dairesi milletvekilinin kazancını gayrimeşru görececek olursa bunu irat kaydedecektir.

Şimdi bu teklifimiz karşısında Anayasa ve Adalet komisyonları elele vermişler, diyorlar ki: Bu teklif Anayasaya aykırıdır. Neden aykırıdır? Çünkü Anayasa, milletvekillerinin masuniyetlerinin kalkmasını ve mahkemeye verilmesini muayyen maddelere bağlamıştır. Bu teklif, bu maddenin dışına çıkıyor.

Arkadaşlar, evvelâ bizim tesis ettiğimiz nizamın, teşriî masuniyetle hiçbir alâkası yoktur. Masuniyeti teşriiye, milletvekilleri hakkında ce-

zai takibata aittir. Milletvekilleri cezai takibata, Meclisin müsaadesi olmaksızın uğramasın, muhakeme edilmesin, icra organı tarafından mahkûm edilip de Meclis içinde vazife yapmaktan mahrum edilmesin diyedir. Halbuki arz ettiğim gibi bu teklif tamamen hukuki tasarrufa aittir ve Temyiz Mahkemesi Hukuk Dairesine verilecektir, cezai takibatla alâkası yoktur. Bu bir.

İkincisi : Masuniyeti teşriye, her zaman Meclis tarafından kaldırılabilir. Anayasamız masuniyeti teşriyelerin hangi hususlarda kalkacağını katı olarak tasrih etmiş değildir. Anayasamızın 12 nei ve 27 nei maddelerine istinat ediyorlar. Halbuki Anayasamızın 27 nei maddesi ne diyor? Büyük Millet Meclisinin muvafakati olmaksızın hiçbir milletvekili isticvap edilemez, mahkemeye verilemez. Anayasamızın 27 nei maddesi ise, (eğer Büyük Millet Meclisi âzası sahtekârlık, hırsızlık ve mücazâtı terhibiye gibi cürümlerden birisiyle mahkûm olacak olursa mebusluğu kendiliğinden sükut eder) diyor. Binaenaleyh Anayasa, hangi meselelerde masuniyet kalkacaktır, hangilerinde kalkmayacaktır, diye bir hüküm koymuş değildir. Bu, tamamen Büyük Millet Meclisinin takdirine bağlıdır. B. M. Meclisi, samimî gördüğü hallerde, icranın milletvekillerine bir zulüm yapması hallerini görmediği takdirde masuniyeti teşriyenin kaldırılmasına karar verebilir. Nitekim tatbikat da böyle olmuştur. Geçen devrelerden birinde Reşat Aydın ismindeki milletvekili iftira suçunda bulunduğundan dolayı masuniyeti teşriyesi kaldırılmış ve mahkemeye verilmiştir. Halbuki iftira suçu 12 ve 27 nei maddelerde yazılı suçlardan değildir. Demokrat Partinin ekseriyeti teşkil ettiği Büyük Millet Meclisinin bu devresinde Halk Partisi milletvekillerinden İbrahim Us'un masuniyeti teşriyesi kaldırılmıştır. İsnad edilen suç ise ne 12 nei madde ve ne de 27 nei maddede tasrih edilen suçlardan değildir. Neticce üç aylık (Soldan, altı günlük sesleri) altı günlük bir mahkûmiyetle hükme bağlanmıştır. Büyük Millet Meclisini masuniyeti teşriyenin kaldırılmasında takyideden hükümler yoktur. Bu kanunla biz, gayrimeşru iktisaplar yapan bir milletvekilini Temyiz Mahkemesi Hukuk Dairesine göndermiş olacağız. Bu da yine Büyük Millet Meclisinin vereceği bir karara bağlı olduğuna göre Anayasaya muğayereti aslâ vârit değildir. Adalet Komisyonu, encümen ar-

kadaşlarımız af buyursunlar, insan istese bile bu kadar garip bir hükmü bulamaz. O da diyor ki; (milletvekillerinin ne yapacakları Anayasada yazılıdır. Milletvekilleri memuriyet yapamaz, çiftçilik yapar, doktorluk, avukatlık yapar.) Bizim teklif ettiğimiz bu kanun teklifi milletvekillerini çiftçilik, hekimlik ve avukatlık yapmaktan menetmiyor ki. Biz de bunları yapabilir diyoruz. Ama bir milletvekili siyasi nüfuzunu kötüye kullanarak suiistimal yapacak olursa bunun müktesebatı gayrimeşrudur diyoruz. Bizim Anayasamız Fransızların 1875 Anayasasının ruhuna ve birçok yerlerde metnine aynen uygundur. Birçok maddeleri tamamen parlâmenter sisteme uygun olan ve parlâmentoda bütün salâhiyetleri derpiş eden 1875 Fransız Anayasası tercüme olunarak bizim Anayasamıza konmuştur. Fransız 1875 Anayasası bizde olduğu gibi (mebusluk memuriyetle imtizacodemez) hükmünü koymuştur. Ama ondan sonra ayrıca bir kanun çıkarmışlar, o kanunda meselâ, (Mebusların banka idare heyetlerine giremeyeceklerine) dair hüküm koymuşlar. Gene Fransa'da çıkarılmış olan bir kanunla, mebusların muhtelif ticaret firmalarına tavassud ederek para kazanmalarını gayrimeşru saymıştır. Şimdiki Fransız Anayasası, mebusların yalnız Cumhuriyet Konseyinde ve bir de Fransa İmparatorluğu Konseyinde âza olamayacağı kaydını koymuştur. Ama onun haricinde birçok kanunlar Fransız mebuslarını takyidat altına almıştır.

Anayasa nedir, arkadaşlar? Anayasa, Büyük Millet Meclisini ittıbaa mecbur eden bâzı hükümler koyan bir esas kanundur. Büyük Millet Meclisi milletin mümessili olmak itibarıyla bütün salâhiyetleri haizdir. Anayasamızın menetmediği bütün salâhiyetler Büyük Millet Meclisinde kullanılabilir, ama Büyük Millet Meclisinin salâhiyeti Anayasa ile mahduttur, Anayasa ile mukayettir.

Şimdi bizim Anayasamız diyor ki; (Mebuslar memur olamaz.) Yani bir kanun çıkarıpta onda «Mebuslar memur olabilir.» diyemez. Ama onun haricinde isterse bir kanun çıkarır ve «Mebuslar banka idare heyetlerine âza seçilemez.» diyebilir. Çünkü böyle bir hüküm verilmemesi hususunda Büyük Millet Meclisinin salâhiyetini ref'eden, Anayasada bir hüküm mevcut değildir. Bütün dünyadaki demokratik

memleketlerde, tatbikatta, mebusların gayri-meşru tasarruflarını kanun yoliyle istirdadedecek müeyyideler vardır. Belçika'da bu şekilde bir kanun mevcuttur. Fransız kanunlarını demin arz ettim. Bütün istiklâline yeni kavuşan Birmanya'da son çıkarılan bir kanunla vekillerin mal beyanına tâbi tutulmaları esası konmuştur.

Devlet memurlarının mal beyanına tâbi tutulmaları bizim âmme hukukuna girmiştir. Memurlar mal beyanında bulunurlar ve servetlerindeki değişiklikleri yine bir beyanname ile bildirirler. Bu usul tatbik edilmekte idi. Son zamanlarda eğer bu tatbik edilmiyorsa yine bu, iera organının vazifesini lâyıkıyla ifa etmemesinden ileri gelmektedir. Binaenaleyh İera organı eğer bir kanun hükmünü lâyıkıyla tatbik etmiyorsa ve iktidar mebuslarından müteşekkil olan Adalet Komisyonu İera Organını itham ediyorsa, bu ithamın karşısında, yerinde olan bir kanun teklifinin reddedilmesi icabetmez.

Arkadaşlar, Saadetin Yalım arkadaşımızın da şimdi ifade ettikleri gibi bütün Demokrat Parti kongrelerinde, Cumhuriyet Halk Partisi, Hürriyet Partisi ve Cumhuriyetçi Millet Partisi kongrelerinde ve vatandaşlar arasında milletvekillerinin de mal beyanında bulunmaları istenmektedir, arzu edilmektedir. Geçen gün Dünya Gazetesinde okudum; Cumhuriyet Halk Partisi İstanbul kongresinde bir vatandaşımız diyor ki; «Eğer milletvekillerinin mal beyanına tâbi olmalarını iktidar kabul etmezse artık milletten rey beklemezsiniz. Milletvekillerinin mal beyanına tâbi olmasını kabul etsinler, başka bir şey istemiyoruz.»

Yani bunu arzdan maksadım parti farkı olmaksızın - Demokrat Parti kongreleri de dâhilkendi kongrelerine gitsinler, muhterem Demokrat Partili milletvekilleri arkadaşlarımız kendi kongrelerinden sorsunlar, görecektir ki vaktiyle nasıl Demokrat Parti teşkilâtı - biz Demokrat Partinin içindeyken - ispat hakkını kabul etmek için bizi tazyik ediyorlar İdiyse bugün dahi milletvekillerine aynı şekilde milletvekillerinin mal beyanına tâbi olmasına taraftar olduklarını söyleyeceklerdir. Kanaatimce parti farkı gözetmeksiz milletvekillerinin mal beyanına tabi tutulmasını kabul etmek, Millî hâkimiyetin tecelliğâhı olan Büyük Millet Meclisince manevî bir mecburiyet haline gelmiş bulunmaktadır.

Arkadaşlar bâzı zaman olmuştur ki Büyük Millet Meclisinin, Parlâmentonun izzet ve itibarını yükseltmek için parti farkı gözetmeksizin büyük kararlar aldıkları olmuştur. Bunlar tarihin büyük günleri arasında sayılmaktadır. Meselâ 4 Ağustos 1789 günü Fransa tarihinde geçmiş büyük bir gündür. 4 Ağustos 1789 tarihinde Fransanın o zaman Etats Géné raux namı altında toplanmış bulunan Millet Meclisindeki asilzadeler, milletin, asilzadelerin imtiyazları hususundaki şikâyetlerini göz önüne alarak birer birer haklarından ve imtiyazlarından feragat etmişler, her biri yekdiğerine karşı fedakârlık yarışına çıkmışlardı. İşte o gün, 4 Ağustos günü olarak yadedilmektedir.

Eğer Anayasa bize böyle bir imtiyaz veriyorsa milletin ve B. M. Meclisinin itibar ve haysiyeti için bugün bu imtiyazdan vazgeçelim. Milletin kucagından çıkmış olan milletvekilleri yine milletin sînesinde, bütün hesapları açık, bütün varlıkları milletin kontroluna âmade olarak yer alsın. Bunun için bu teklifi kabul ediniz ve 22 Mayıs Türkiye tarihinin büyük bir günü olsun arkadaşlar. (Sağdan bravo sesleri, alkışlar).

REİS — Açık oya arz edilen kanunlara rey vermeyen var mı, efendim.

Safaeddin Karanakçı.

SAFAEDDİN KARANAKÇI (Çanakkale) — Çok muhterem arkadaşlarım, Yüksek Huzurunuzda müzakere mevzuu olan «Mebusların mal beyannamesi vermeleri» hakkındaki kanun teklifini Dahiliye Encümeninde müdafaa etmemiş olma idim, huzurunuzda çıkıp konuşmak ihtiyacını hissetmiyecektim.

Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı zamanında birtakım anormal servetlerin teessüs ettiğini, kayırmalar neticesinde meydana çıkan zenginlerden bazıların âmme nizamiyle sorumlu kimseleri veya bunların yakınları olduğunu unutmaya imkân yoktur. Bu hal âmme viedanı kadar o zamanki Cumhuriyet Halk Partisi zıvamdarlarını, Meclis ve hükümetler erkânını da müteessir etmiş olmalı ki, Meclis tahkikatları açıldığını ve Divanı Âliye sevk edilen bâzı vekil ve mebusların mahkûm edildiklerini hatırlamaktayız. Yine eski iktidar zamanında suiistimallerle mücadele etmek üzere bâzı tedbirler alındığını biliyoruz. Fevkalâde hallerde haksız mal ve servet iktisabedenlerle memur ve hizmetlilerden mal beyanına

mesi istenmesi hakkındaki Kanun bu tedbirlerdendir.

Muhterem arkadaşlarım, 1950 den bu yana memleketimizde birtakım anormal ve aşırı derecede servet terakümleri olduğu hakikaten artık münakaşa kabul etmez bir hakikattir. Etrafımızdaki göklere başvermiş olan apartmanları görmemeye imkân yoktur. Daha dün el ve ayak gücünden başka hiçbir sermayesi olmıyan bâzı vatandaşlarımızın büyük anonim şirketler kurdukları, büyük fabrikalar tesis ettiklerini biliyoruz.

Muhterem arkadaşlarım; bâzı ticari kombinzelonlara mebuslarımızın ve vekillerimizin isimleri karıştırılmış veya karıştırılmak istenmiştir. («İsim ver» sesleri) Bunların doğru olduğu iddia ve ispat olunamaz. Ancak Türk vatandaşı, Türk seçmeni muayyen bir teşriî vazife için kendisine vekâlet vermiş olduğu vekilinin ismi etrafında bu suretle dedikodu yapılmasından müteessirdir, muzdariptir. Mebusların mal beyanı vermeleri ile bir kısım bedbahtlar tarafından ortaya atılan bu dedikodular bertaraf edilecektir. Devlet istihdam etmiş olduğu memurunun ve hizmetlisinin memuriyete ve hizmete girdikten sonraki malî durumunu öğrenmeyi nasıl bir hak olarak tanıyorsa, her şeyin ve hattâ Devletin membar olan millet de muayyen bir teşriî vazife için seçmiş olduğu vekilinin mebus olduktan sonraki teşriî vazifesi devam ettiği müddet zarfında malî durumunun bilinmesi tabii bir haktır arkadaşlar. Bunu ondan esirgemeye hakkımız yoktur.

Bir Fransız mebusunun dediği gibi, millet meclisleri sırgadan bir köşk haline getirilmelidir. Millet Meclisinin içinde olup bitenler, en ufak teferruatına kadar, milletçe bilinmelidir. Kanun teklifini tetkik eden ve ekseriyetle reddeden Dahiliye Encümeni; mebusların vazifelerini suiistimal etmek suretiyle servet yaptıkları hakkında âmme efkârına intikal etmiş her hangi bir hâdise olmadığı, bu yolda bir takibat yapılmadığı, esasen memurlar hakkında öteden beri böyle bir kanunun mer'i bulunmasına rağmen müspet bir netice elde edilemediği mütalâasını serdederek bu teklifi reddetmektedir.

Muhterem arkadaşlar, şunu arz etmek isterim ki, Dahiliye Encümeni bu mütalâasıyla Demokrat Parti Grubu ile tezat halindedir. Diğer taraftan, memurlardan mal beyannamesi istenmemesi ve fevkalâde hallerde haksız mal iktisabedenler hak-

kındaki kanunların tatbik edilmemesi, bu kanunların tatbik edilmesine mâni teşkil etmez. Bu kanunlar eğer tatbik edilmiyorsa kabahat ieradedir, hükümetlerdedir. Ve nihayet Hükümet üzerinde murakabe vazifesini istimal etmiyen bizlerdedir, bizdedir.

Arz ettiğim bu esbabı mucibeye binaen, Dahiliye Encümeninin mütalâasına itibar etmenin imkânı yoktur. Teşkilâtı Esasiye Encümeninin teklifi Anayasa, teşriî masuniyet ve Dahilî Nizamname ile tearuz halinde bulunmaktadır. Arkadaşlar, evvelâ şunu arz etmek isterim ki, beyanname vermenin Teşkilâtı Esasiye Kanunu ve teşriî masuniyet ile hiçbir alâkası yoktur. Teşriî masuniyet, muayyen bir vazifenin, teşriî vazifenin ifası sırasında tanınan bir haktır, asla bir imtiyaz değildir arkadaşlar. Ticaret yapan bir mebus arkadaş Gelir Vergisine göre beyanname vermiyor mu? Hâlefîyet yolu ile bir mirasa tesahubeden mebus arkadaş İntikal ve Veraset Kanununa göre bir beyanname vermiyor mu? Nihayet silâh taşımak için biz beyanname vermiyor muyuz?

Şimdi sorarım Yüksek Heyetinize, bu beyannamelerin Anayasa ile, teşriî masuniyetle hangi noktalarda tearuz halinde olduğunu ispat etmek mümkün müdür?

Teşkilâtı Esasiye Encümeni şu mütalâayı serd etmektedir: «Böyle bir kanunun kabulü halinde mebus, muktesebi olan malın meşruiyetini Meclis Heyeti Umumiyesinde veya Temyiz dairesinde isbat etmek mecburiyetindedir. Bu ise Devletin temeli olan Türkiye Büyük Millet Meclisine saygısızlıktır.» diyor.

Arkadaşlar, buna da iltifat etmeye imkân yoktur. Bu tarz bir beyanname vermeyi Meclisin kutsiyetinin hâkimlerden beyanname istemeyi de mülkün temeli olan adaletle karşı bir teavüz olarak kabul etmesi icabederdi arkadaşlar.

Adalet Encümeni büsbütün başka ve aykırı bir mütalâa serd etmektedir. Buna göre, mebuslardan bu tarzda bir beyanname istemek Teşkilâtı Esasiye Kanunu ile kendilerine tanınan doktorluk, avukatlık vesaire gibi meslek ve sanatların icrasını mümkün kılmıyacaktır. Böyle bir şey vârit değildir arkadaşlar. Bahis mevzuu olan kanun doktorluk, avukatlık ve sair kanuni yollardan kazanılacak paralar için değildir. Bahis mevzuu olan kanun, siyasi nüfuzu suiistimal ile gayrimüşru servet teminine mâni olmak içindir.

Hulâsa arkadaşlar, gerek Teşkilâtı Esasiye Encümeninin, gerek Adliye Encümeninin ve gerekse Dahiliye Encümeninin öne sürmüş olduğu mesnetler temelsizdir, her hangi bir hukuk ve mantık kaidesine uymamaktadır. Mebusların mal beyannamesi vermesi hakkındaki kanun teklifini kabul etmek suretiyle, Muammer Alakant arkadaşımızın da işaret ettiği gibi, hakikaten tarihî bir vazifenizi yapmış olacaksınız.

Ben, Umumi Heyetin muhterem âzasını bu kanunu desteklemeye, bu kanuna müspet rey vermeye davet ediyorum arkadaşlar. (Sağdan, alkışlar.)

REİS — Açık reye arz edilen kanunlara rey vermeyen arkadaş var mı? Rey toplama muamelesi bitmiştir.

Buyurun Avni Yurdabayrak.

AVNİ YURDABAYRAK (Zonguldak) — Çok muhterem arkadaşlarım, ben de peşinen arz edeyim, bu teklifin lehinde konuşacağım.

Elimizdeki kanun teklifinde üç komisyon mazbatasını mevcuttur. Okuyan arkadaşlar - ki, muhakkak okumuşlardır - görmüşlerdir ki, üç komisyon mazbatasında maalesef esbabı mucibe olarak gayet nazari olarak mevzular üzerinde durmuşlardır. Eğer böyle olmamış olsa idi, şahsan söz almıyacıktım.

Arkadaşlar, her üç mazbatanın da dayandığı tek nokta Anayasanın 12 nci ve 27 nci maddeleridir. Müsaade ederseniz kısaca bu iki maddeyi de okuyacağım ve bu teklifle bu maddelerinin bir alâkası olup olmadığını takdirlerinize terk edeceğim.

12 nci madde : «Enebi hizmeti resmiyesinde bulunanlar, mücazaatı terhibiye veya sirkat, sahtekârlık, dolandırıcılık, emniyeti suiistimal, hileli iflâs cürümlerinden biri ile mahkûm olanlar, mahcurlar, tabiiyeti eenebiye iddiasında bulunanlar, hukuku medeniyeden iskat edilmiş olanlar, Türkçe okuyup yazma bilmeyenler mebus intihabolunamazlar.»

Bu maddenin tasarısı ile ilgisi nedir arkadaşlar? Keza, şimdi okuyacağım 27 nci maddede de «Bir mebusun vatana hiyanet ve mebusluğu zamanında irtikâp töhmetlerinden biri ile müttehem olduğuna Türkiye Büyük Millet Meclisi Heyeti Umumiyesi âzayı mevcudesinin sülûsanı ekseriyeti arasında karar verilir, veyahut 12 nci maddede münderiç ceraimden biri ile mahkûm

olur ve mahkûmiyeti kaziyei muhkeme halini alırsa, mebusluk sıfatı zâil olur.» denilmektedir ki, bunun da tasarısı ile her hangi bir alâkası yoktur.

Muhterem arkadaşlar; teklif siyasi nüfuzla haksız ve sebepsiz mal iktisabı mevzuudur ve tamamen hukuk sahasını ilgilendiren bir mevzuudur.

Bir hakikattir ki iktidarımız milletin büyük sevgisi ve büyük sempatisi ile iş başına geldiğinden bu yana memlekette her sahada geniş hareketler ve kalkınmalar olmuştur. Bundan dolayı şu veya bu şekilde - ben bu işi geniş çapta akademik şekilde münakaşasına ve izahına girmeden konuşuyorum - geniş ekonomik hareketler olmuştur. Bu itibarla şöyle veya böyle bir dedikodu da cereyan edebilir. Fakat hariçte cereyan eden bu dedikoduları bu mukaddes çatının altında bu şerefli sakın altında bulunanlara aksettirmek kimsenin aklından geçmez. Fakat eğer hakikaten bahsediyorlarsa bundan kaçınmak bizim şiarımız değildir.

Ben Yalım arkadaşımızın fikirlerine uyarak arz ederim ki, parti olarak, iktidar olarak böyle bir kanunu (muhalefet ister iddia etsin, ister iddia etmesin) kabul edemez gibi bir şaibenin altında bulunmayı asla kabul etmiyorum.

Bence, böyle bir kanunun kabul edilmesi burada oturan arkadaşları ve bundan sonra gelecek arkadaşları böyle bir şaibeden kurtarır, tenzih eder. (Soldan, «bravo» sesleri)

Mevzu; sebepsiz mal iktisabıdır. İfade edildiği şekilde, avukatlık gibi, ticaret gibi elinde işi olanların işine mâni bir hüküm yoktur, böyle bir talepte de kimse bulunmamıştır. Ancak nüfuz tesiriyle, siyasi nüfuzunu kullanarak meşru olmayan bir şekilde hareket edenler varsa, olacak olursa bunlara karşı hükümler vaz'ederek meydan verilmez.

Bu itibarla kısa söyleyeyim, teklifte aksaklıklar, noksanlıklar vardır. Bunlar maddelere geçildiği zaman düzeltilebilir, veyahut bir karma komisyonda aksaklıklar giderilebilir. Fakat bizim bugün iktidar olarak böyle bir kanuna ihtiyacımız vardır. Bu kanunu destekliyelim arkadaşlar. (Sağdan, alkışlar)

REİS — Sırrı Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Muhterem arkadaşlarım; milletvekili arkadaşımız Muammer Alakant ve beş arkadaşının, milletvekillerinin

mal beyanına tâbi tutulması hakkındaki tekliflerini övmek icabettiği derecede, Anayasa, Dahiliye ve Adliye Encümenlerinin ret kararlarının hiçbir esbabı mucibeye dayanmamaları ve hattâ böyle bir teklifin hukuki mesnet ve mahiyetinin bulunup bulunmadığı, böyle bir teklifin hukuk ve kanun tahtına uygun olup olmayacağı hususlarında tetkik zahmetine dahi katlanmadan indî ve hattâ açıkça diyebiliriz ki; keyfî sebeplerden dolayı reddetmelerine üzüldüğümü de o derecede peşinen ifade etmek isterim. Bu üç komisyonun ret kararlarını şimdi ayrı ayrı huzurunuzda tahlil edeceğim. Görüyorsunuz ki, komisyonlar ne tetkik zahmetine katlanmış, ne hukuki mahiyet ve mesnedini aramıştır. Hiçbir zahmete katlanılmıyarak hissî sebeplerden dolayı birbirini destekliyerek teklifin reddi eihetine gitmişlerdir. Bu üç komisyonun ret kararlarını iki noktada toplamak mümkündür : Birisi esas bakımından, müşterek nokta nazarda toplanır. Anayasaya mugayirdir, derler. İkincisi de usul bakımından, yine Anayasaya mugayir olduğu yolunda ret eihetine giderler.

Muhterem arkadaşlarım, bu üç komisyonun ret sebeplerini ayrı ayrı tetkik edelim :

Dahiliye Encümeni der ki; kanunlar içtimali zaruretlerin mahsulüdür. Kesin bir ifade kullanarak ilâve eder ki; bugüne kadar hiçbir milletvekili hakkında haksız mal iktisabettiğinden veyahut nüfuz süiistimalinden gayrimesru menfaat temin ettiğine dair hiçbir iddia dahi ortaya atılmamıştır, şayiada yoktur. Arkadaşlar, bu gâyet cüretkârane bir ifadedir. Bütün insanların hepsinin iyi olduğu iddia edilemez. Bir cemiyet içerisinde beş yüzü aşan milletvekilleri için Dahiliye Encümeninin bu şekilde kesin bir ifade kullanmasına nasıl hakkı bulunabilir? Hiçbir mebus hakkında bu şekilde bir iddia ortaya atılmamıştır, deniyor. Kendilerine hemen, kesin bir delille cevap vereyim. İsmi huzurunuzda söylemiyeyim, kendilerini tenzih ederim, bir arkadaşınız hakkında ihraç kararı verdiğiniz zaman Zafer gazetesi ve müşterek haysiyet divanı kendisini nüfuz süiistimalinde bulunmakla itham etmişti. Şimdiye kadar hiçbir mebus hakkında böyle bir iddia ileri sürülmemiştir diyenler; kendilerini ikaz ediyim; Zafer gazetesini alsınlar, okusunlar, bu iddia ve itham ile kendi gerçekleri arasında büyük tezadı görsünler. Müşterek Haysiyet Divanı bir

mebusu ihracettikten sonra gazetelerinde onu itham ediyorlar. Demek ki, kendileri dahi itham ediyorlar. O halde derhal kesin ve katî bir ifade ile, mebuslar haksız mal iktisabedemezler, demeye imkân yoktur. Olmadığının delilini gösterdim.

Yine, arkadaşlarımız diyorlar ki, kanunlarda kâfi müeyyideler vardır. Bu hususu da tetkik edelim. Mebuslarımız için, siyasi nüfuzlarını süiistimal etmelerinden dolayı mevzuatımızda hiçbir kanun veya hüküm yoktur. Ama hizmet gören memurlar için vardır. Biraz önce konuşan arkadaşlar izah ettiler. Belki bu kanun bugünkü işlemez bir haldedir. Ama bir kanun yapılıırken diğer bir kanunun işlemez bir halde olduğunu ileri sürmeye imkân yoktur. Mebuslar için müeyyide hukukumuz da mevcut değildir, dünya hukuklarında mevcuttur. Tetkik edecek olurlarsa göreceklerdir, Fransa'da mevcuttur. Fransa'da milletvekilleri için rey vermek için rüşvet almak suçudur. Bunun müeyyidesi de vardır. Fransa'da bir mebusun rey vermek için rüşvet almasının müeyyidesi vardır ve mevzuatına da girmiştir. Bu bir misaldir, örnekleri de vardır. Demek ki, dünya mevzuatında buna ait müeyyideler mevcuttur. Fakat memleketimizde hali hazırda buna ait müeyyideler yoktur.

Yine arkadaşlarımız diyorlar ki, milletvekillerinin her yıl beyanname vermeleri bir külfettir. Bu iddia hakikaten ciddiyetten uzaktır. Bir âme nizamının tahlilini yapmak için girilen hayati bir meselenin karşısında bu ciheti ret sebebi olarak göstermek ancak ciddiyetten uzaktır demekle ifade edilebilir. Bu sebeple ret kararı üzerinde durmaya değmez. Her yıl değişikliğe ait beyanda bulunma, milletvekilliğini hakkiyle ifaya mâtuf teşriî masunyet müessesesini ihlâl olurmuş. Maksat ve mahiyetini tahlil etmemişlerdir. Bu, burada karıştırılıyor. Evet teşriî masuniyetle mal beyanını karıştırıyorlar, milletvekillerinin teşriî faaliyetleri sırasında izacedilmemeleri veya teşriî hizmetlerini vikâye için konulmuş, **Hükümet karşı** sında rahatlıkla vazife görmeye mâtuf objektif bir hukuk kaidesi ve himaye müessesesi olan teşriî masuniyet ile gayrimesru mal edinme ihtimallerini ve ithamları önlemeye mâtuf işbu kanun teklifini aynı hukuk görüş ve müeyyideye tâbi tutmak imkânsızdır.

Arkadaşlarımızın teklifi, hukuki mahiyettedir. Benden önce konuşan arkadaşlarım iki müessese üzerinde yani mal beyanı ile teşriî mâsu-

niyet müesseselerinin hukuki mahiyet ve mesent-leri üzerinde gerekli izahlarda bulunduğunu için - daha fazla vaktinizi almamak düşüncesiyle - ben bu hususlarda fazla tafsilâta geçmiyeciğim. Aralarında hiçbir benzerlik yoktur. Birisi hukuki neticeler tevhit eden bir kanun teklifidir, öbürü ise Anayasanın himayesi altında, teşriî hizmetin himayesine mâtufluk, objektif bir hukuk kaidesidir. İkisi arasında muazzam bir fark mevcuttur. Bunlara karşı komisyon diyor ki, Anayasanın 102 nei maddesine göre her hangi bir değişiklik yapabilmek için mürettep âza adedinin 1/3 ü tarafından inza edilmelidir ki, böyle bir teklifte bulunulabilsin. Yine arkadaşlarıma söyleyeyim hakikaten kanunun teklifini bile zahmet edip de okumamışlardır. Hukuki mânada milletvekillerini mal beyanına dâvet eden böyle bir teklifin Anayasa ile hiçbir ilgisi yok ki, bu yolda bir teklif yapabilmek için mürettep âzanın üçte biri tarafından teklif yapılması iktiza etsin. Anayasa ile ilgili olmayan bir mevzuda mürettep âza adedinin üçte birinin rey vermesi yolunda bir şart aramak da hakikaten ciddiyetle alâkası olmayan bir iddiadır.

Adliye Encümeni der ki : «Teklif, Teşkilâtı Esasiye Kanunumuza muhaliftir. Teşkilâtı Esasiye Kanununun 23 ve 28 nei maddelerine göre mebuslar sadece memuriyet yapamazlar; ticaret, doktorluk, dişçilik, komüsyonculuk, avukatlık, gazetecilik gibi her türlü kazanç getirici faaliyetlerde bulunabilirler,

Böyle olunca, mebusların, bu nevi kazanç getirici faaliyetlerle iştigal etmemelerini istemenin Teşkilâtı Esasiye Kanununa muhalif düşeceği açıktır.»

Şimdi hepimiz gördünüz ki, mal beyanamesi vermek mebusları bu sayılan hizmetlerden hiçbirinden menetmemektedir. Mebusların her yıl kazançlarını gösteren beyannameler vermesi mebusları bu gibi hizmetleri görmekten menediyor mu? Hayır Etmiyor. Muayyen zamanlarda mal beyanında bulunacaklardır. Bu, mebusu mesleğiyle, sanatiyle iştigalden meneden bir hüküm müdür, ki, Anayasanın kendilerine verdiği imkânları ortadan kaldırıyor, deriyor.

Bütün bunlar gösteriyor ki, arkadaşlar teklifi ciddî surette okumak zahmetine katlanmadan tamamen keyfi ve üstünkörü ret sebepleriyle mazbatayı cefferkalem yazmış gelmişlerdir. Yine Adliye Encümenindeki arka-

daşlar diyorlar ki, «Milletvekilleri memur değildir, sadece memurlar mal beyanına tabi tutulur. Serbest bir tüccarı mal beyanına tabi tutmayıp bir milletvekilini tutmak farklı bir muameleye sebeb olur» Adliye Encümeninin gösterdiği bir sebep dikkat buyurun; Bir tüccar kabul edin ki, mal beyanına tabi tutulmuyor. Fakat bir milletvekili mal beyanına tabi tutulursa bu farklı bir vaziyet meydana getirir. Elbette ki, milletvekili ile tüccar arasında fark olacaktır. Millet, mukadderatını eline verdiği ve haklarını korumak için seçtiği memurların mal beyanına tabi tutulmaması için bunu bir ret sebebi olarak almaları nasıl yerinde görülebilir. Tüccar olan bir zat milletvekili olduğu anda - tüccarlığın dışında ehemmiyetli bir âmme hizmetini mesuliyet ve şerefi ile deruhte etmiştir - munhasıran tüccarlık eden bir vatandaşın hukuki cihetten birkaç bakımdan ayrılmıştır. Böyle olunca neticelerde farklı tezahürler tabiidir. ve olacaktır. Bunu bir ret sebebi olarak almaları ve göstermeleri denebilir ki arkadaşlarımız peşin bir teklif ile, daha teklifi alır almaz reddine gidelim de onun için bâzı hususları yazalım yoluna gitmişlerdir. İsterdik ki, kanun tekniği ile, hukuk mevzuatı ile alâkaları yakın, ağır başlı bu üç komisyon hayatî mahiyetli haiz bir teklif üzerinde daha hassasiyetle, daha ciddî bir şekilde düşünsün.

Muhterem arkadaşlar, Anayasa Komisyonu da teklifin reddi hususunda bu encümenlerin gösterdiği esbabı mucibeyi tekrar etmektedir.

Üç komisyonun ret sebeplerini bu şekilde tahlil ettikten ve hiçbir hukukî mahiyet, mesnedi olmadığını izah ettikten sonra müsaade ederseniz bizzat milletvekili arkadaşlarımızdan gelen teklifin hukukî mesnedi olup olmadığını, hukukî mesnedi varsa neler olduğunu yer yüzünde başka memleketlerde örneği olup olmadığını arz edeyim.

Muhterem arkadaşlarım, bu arada unuttuğum bir cihet vardır, onu da arz etmek isterim. Encümenlerden birisi der ki, milletvekillerinin vazifeleri teşriî vazifedir, icrai vazife olmadığına göre icrai bir vazife yapmayan parlamento âzalarının, yani milletvekillerinin nüfuz suistimali de bahis mevzuu olamaz. Biraz önce Zafer gazetesinden Müsterek Haysiyet Divanının bir yazısını işaret ettim. Buna göre

diyebiliriz ki, milletvekilleri teşriî vazifelerine rağmen siyasi vazifelerini suiistimal ile menfaat temin etmeleri mümkün olabilir, bu, hâdise ile sabittir. Buna da böylece işaret ettikten sonra arkadaşlarımızın tekliflerinin hukuki mesnet ve mahiyetleri üzerinde biraz duralım. Teklifin, Anayasanın hiçbir maddesine aykırı bir ciheti olmadığı malûmunuzdur. Anayasanın ruh ve mânasına aykırı olduğu yolunda bu encümenlerin bütün iddiaları ayakta duramamıştır. Bunlar rüzgâr önüne katılmış yapraklar gibi yıkılmaya ve ortadan kalkmaya mahkûmdur, nitekim şimdi öyle oldu.

Bu böyle olunca; hukuki mahiyeti ve mesnedi ne olabilir, bu reddin?

Muhterem arkadaşlar; ne kadar ceza versek verelim, ne kadar cezai müeyyideler vaz'edersek edelim, suçu ve suçluyu ortadan kaldıramayız. Bütün dünyada şimdiye kadar tatbik edilen bütün ağır cezalar bunu yapmaya muvaffak olamamıştır. Bugün modern hukuk tekniği ve cezanın şiddeti, suçu ve suçluyu ortadan kaldıramaz. Önleyici emniyet tedbirleri alınır. Bu, cezai müeyyidelerden daha çok iktisadi tedbirlerle temin edilir. İctimai hayatın çeşitli vechelerini nizam altına alan önleyici tedbirler, ceza müeyyideleri kadar suçluluğu ve suçu ortadan kaldırmaya müessir olmaktadır. Arkadaşlarımızın bu teklifi tam mânasiyle modern hukukta yer alan ve demokratik memleketlerde...

ZÜHTÜ HİLMİ VELİBEŞE (Isparta) — Hiçbir modern hukukta böyle bir şey yok.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Şimdi müsaade buyurunuz. Sözcüsünüz, gelir konuşursunuz.

Amerika Birleşik Devletleri kanunlarından bahsedeceğim, efendim. Merak etmeyin Zühtü Bey, zatî devletleriniz zaten sözcüsünüz. İnşallah gelir konuşursanız, size daha çok misaller vereceğim. Ve sizi tatmin edebilirsem kendimi mesut hissederim.

Emniyet tedbirleri ceza müeyyideleri yerine geçmektedir. Emniyet tedbirleri, suç işlemeyen önce, cemiyete suçlulukları daha önceden önleyebilmek için alınan tedbirlerdir.

Şu veya bu itham ne olursa olsun, Büyük Millet Meclisinin, yani her hangi bir parlâmentonun bir üyesi hakkında şu veya bu his olabilir, - itham olabilir - iddia olabilir - olmama-

sına da imkân yoktur. Binaenaleyh, arkadaşlarımız böyle bir kanun Meclisin mânevi itibarını sarsar diyorlar, fakat bazı arkadaşlar burada ifade ettiler, onlara iltihakla derim ki, bilâkis mânevi itibarını yükseltir.

Emniyet tedbirleri olarak, mal beyanına tâbi kılsak, ileride suç işlemeyi önemiş bulunacağız. Hukuki mahiyeti, emniyet tedbirleri olmasıdır ve İctüzük ve Anayasa ile milletvekillerine tanınan hakların yanı başında bir emniyet tedbiri ve hukuk müessesesi olarak - hukuki bakımdan en yüksek mahkeme olan temyiz hukuk dairesinde Meclisten merhale olarak geçip gelen mesele tahlil edilecektir.

Muhterem arkadaşlar, Amerika Birleşik Devletleri (Regulation of Lobbying Act) adında 1946 senesinde neşredilen bir kanun vardır. Bu kanunu 1956 senesinde yapılan bir etüdünün 140 net sayfasından aynen okuyorum : «1946 da kanun simsarlığı müessesesini tanzim etmek üzere (Regulation of Lobbying Act) adını taşıyan bir kanun çıkmıştır. Bu kanun yukarıda belirttiğimiz gibi teşriî Meclis üyelerini aydınlatmak veya onlara tesir etmek maksadiyle çalışan bütün teşekkül, şirket veya müesseselerin tescil edilmelerini ve üç ayda bir rapor vermelerini şart koşturmuştur. Bu raporda (Lobbyistlerin) hangi kanunlarla ilgilendiklerini kendilerine verilen 500 dolardan yüksek bağışların hangi kaynaklardan alındığı ve ne gibi masraflar yapıldığı belirtilmektedir. Bu raporlar toplu bir halde üç ayda bir kongre zabıtlarında, (Congressional Record) da neşredilir. İstatistiklere göre 1946 - 1950 yılları arasında 2 bin kişi kanun simsarlığı ile tescil edilmiştir. Ve 3,5 yıllık zaman zarfında sarfiyat yekûnu 75 milyon dolâra balığ olmuştur. Görülüyor ki, Amerika'da teşriî hizmeti yapan mebuslarla seçmenler arasında kanun simsarlığı isminde bir müesese vardır. Bu müesese kanunların çıkmasında, teklifinde seçmenle mebus arasında vazife görüyor ve bunlar mal beyanına tâbi tutuluyor. Burada buna göre mebusu mal beyanına tâbi tutmamaya imkân var mı? Bizde vatandaşla mebus arasında böyle bir köprü yok. Bizde vatandaşla mebus karşı karşıyadır. O halde bizde mebusun mal beyanına tâbi tutulmasında hiçbir mahzur yoktur. Mademki, Amerika'da böyle mevzuat var, kanun simsarları böyle kayıtlara, beyannamelere tâbi tutuluyor, o halde arada vasıta bulunmadığından dolayı doğrudan

doğruya milletvekili için bu beyannamenin aynı şekilde tahakkuk ettirilmesinde hiçbir mâni yoktur.

Encümenlerin ileriye attıkları noktai nazarların hiçbirisi vârit değildir. Teklif, hukukidir ve kanun tekniğine de uygundur. Bilhassa Safaeddin Karanakeçi arkadaşımız sözlerinin başında bir nebze temas ettiler, Cumhuriyet Halk Partisi iktidarları devirleri için bir takrir vereceğim, yalnız 1950 den bu yana değil, 23 Nisan 1920 tarihinden bu yana Büyük Millet Meclislerinde âza bulunan ve bugün hayatta olan mebuslar isterlerse...

SINAN TEKELİOĞLU (Seyhan) — Yandı-
mız, yandı o zaman..

SIRRI ATALAY (Devamla) — Telâş etme Sinan Bey, telâş etme.. Mal beyanında bulunacaklar ve mal beyanında bulununca da, bu kanuna tâbi olacaklardır. Teklifim şu, 23 Nisan 1920 târihi esas olmak üzere Büyük Millet Meclisine âza seçilenlerden, yani mebus olanlardan hayatta bulunanlar isterlerse bu kanun hükümlerine göre mal beyanında bulunurlar ve bu kanun hükümlerine göre, mal beyanında buldukları andan itibaren bu kanun hükümlerine tâbi olurlar. Ve müruruzaman hükümleri bunlar hakkında tatbik edilmez. Bu esaslara dayanan bir teklifi Yüksek Riyasete veriyorum, takdir Yüksek Heyetinizindir. (Sağdan alkışlar)

REİS — Sanayi Vekâleti kuruluş ve vazifeleri hakkındaki kanun lâyihasına 281 rey verilmiş, 279 kabul, 2 ret olmak üzere muamele tamam, lâyiha kanunîyet kesbetmiştir.

Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu lâyihasına 279 rey verilmiş, 278 kabul, 1 ret. Muamele tamam, bu lâyiha da kanunîyet kesbetmiştir.

Encümen namına Servet Sezgin.

ADLİYE ENCÜMENİ NAMINA M. M. SERVET SEZGİN (Çanakkale) — Muhterem arkadaşlar; mebusların mal beyanında bulunmalarına dair muhterem arkadaşımız Yunus Muammer Alakant ve diğer beş arkadaşının vâkı kanun teklifine karşı encümenimizde cereyan eden müzakereler sonunda, mazbatamızda tafsilâtını arz etmediğimiz ve fakat kısaca belirttiğimiz sebeplerden ötürü teklif hiçbir vechile isabetli görülmediği için reddine karar verilmiştir. Şimdi burada Yunus Muammer Alakant Beyin ileri sürdüğü sebepleri ele almak suretiyle neden bö-

le bir kanun teklifine lüzum ve zaruret olmadığını arza çalışacağım.

Kendileri buyuruyor ki, kanunlar tabii ve içtimai zaruretlerin bir icabıdır. İçtimaiyatçı ve büyük hukuk felsefecisi Montesquieu'de bunu ifade etmiştir. Hakikaten bu böyledir. Biz Türkiye Büyük Millet Meclisi âzalarının mal beyanında bulunmalarını icabettirecek içtimai ve zaruri birtakım sebeplerin mevcudiyetine biz asla kaani değiliz. Mal beyanında bulunulmasını zaruri kılan, âmme viedanını huzursuz hale getiren böyle bir sebep de mevcut değildir. Büyük Millet Meclisini tamamiyle tenzih ederim.

Kanunlar; hâdiseleri takibeder, hâdiselere takaddüm etmez. Hayatın binbir hâdiseleri, kanunları hazırlar. Şimdi burada, şu veya bu şekilde birtakım mebusların bir zamanlar gayrimişru milyonları olduğunu, servet iktisabettini, Demokrat Parti Haysiyet Divanıca ihraç edilen bir mebus hakkında bir kararı gibi gayet zayıf tek, tük hâdiseler gibi dedikodulardan bahsediliyor. Mebusların âmme hizmetini, memleket menfaatlerini koruyacakları yerde, siyasi nüfuzlarını kullanarak kazanç sağladıkları ileri sürülüyor. Misal ve ifade tazaları, mebusların bu yolda tevali eden birtakım hareketlerde bulunduğunu göstermediği gibi, ne böyle bir vaka cemiyetimizde kimseyi muhtarip etmekte ve ne de delillere ve vakaya dayanarak alâkalı adli mercilere veya Büyük Millet Meclisine ihbar yapılmamış bulunmaktadır. Böyle olmayınca ve kendileri de yalnız Birmanya'dan emsal verdiklerine ve dünyanın hiçbir memleketinde de böyle bir müessesenin bulunmadığına göre ve sanki Türkiye'de mebus öyle bir hale gelmiştir de buna lüzum ve zaruret vardır demek, hiçbir zaman doğru bir şey değildir. Biz de buna kaani değiliz. Biz, encümen olarak buna inanmadık ve inamayacağız.

Gelelim teşriî masuniyet müessesesiyle alâka derecesine; bir kere teşriî masuniyet müessesesinin mutlaka harekete geçebilmesi için mebusların ne gibi fiil ve harekette bulunmaları lâzımgeldiği Anayasamızda yazılı bulunmaktadır. Onun dışında da, kendi ifadelerine göre, mebusun teşriî masuniyeti ref'edilebilir. Şu halde demek isteniyor ki; eğer bir milletvekilinin kanun ve nizamlara uymayan gayrimişru fiilleri varsa bunlar adli mercilere ve Büyük Millet Meclisine ihbar ve iddia edilebilir, bun-

ların delilleri toplanır, Büyük Millet Meclisinin önüne gelinir. Çünkü, gayrimeşru kazanç, suçla alâkalı olmaksızın elde edilemez. Mutlaka ya irtikâp, ya vazifeyi suiistimal veya irtişa ile, yahut da Türk Ceza Kanununun 278 nci maddesinde bahsedildiği gibi, birisi ile karabeti veya münasebeti ileri sürülerek birtakım menfaatler temin edilir. Bu, Ceza Kanununda muayyen maddelerle ilgili fiillere bağlıdır. Bu fiillerin dışında transferden bahsedelim, döviz temininden bahsedelim. Döviz komitesinin bütün âzalarıyla anlaşacak, yahut döviz komitesinden bir karar çıkmıştır. Terehhan transfer yapılması için Merkez Bankası Umum Müdürü ile, yahut Umum Müdür Muavini ile anlaşacak. Merkez Bankası Umum Müdürü her hangi bir mebusun tesiri altında kalarak ivazsız ve garazsız vazifesini suiistimal ederek döviz verecek. Bunun için rüşvet alacak, bu takdirde mebusun hareketi suç teşkil edecektir.

Gayrimeşru kazançlar mutlaka suçlarla ilgilidir. Hükümeti teşkil edenlerin vazifelerini suiistimal etmelerine ve onlarla mebusların iştirak etmelerine bağlı kalacaktır, bu gibi suiistimal hâdiseleri. Böyle bir fiil olmadıkça, mebusun fiili, Hükümet âzalarının suç teşkil eden fiilleri birbirleriyle birleşmedikçe, suç teşekkül etmez. Anayasanın bu hususta katı hükümleri vardır. Eğer suç tekevvün ederse o mebusun teşriî mâsuniyeti kalkar. Muammer Alakant arkadaşımızın ifadesine göre, B. M. Meclisi zaten onun hakkında teşriî mâsuniyetini refi kararı verir. Büyük Millet Meclisi bu mevzularda hassastır. Onun için gayrimeşru kazançları tesbit hususunda mal beyanında bulunulmaya lüzum yoktur. Demin de dediğim gibi, gayrimeşru iktisaplar için muhakkak bir suçun işlenmesi lâzımdır. Suç olmadan gayrimeşru mal iktisabedilemez. Onun için bu hususta böyle bir mal beyanında bulunmaya ne lüzum ve ne de zaruret vardır.

Birmanya bizim için bir emsal teşkil etmez. Birmanya uzak Şarkın geri kalmış bir ülkesidir. Birçok zorluklar içinde bulunuyor. Her hangi bir sebeple orada böyle bir kanun kabul edilmiş olabilir. Hiçbir Garp memleketinde böyle bir kanun olduğuna dair emsal veremediler. Biraz evvel Sırrı Atalay arkadaşımızın, Amerika'da 1946 da çıktığını söylediği kanunla bu işin hiçbir alâkası yoktur. Bu kanun orada mebusla seçmen arasına giren, tâbirî caiz ise, simsarlar

için çıkmıştır, yoksa mebuslar için değil. Bu nasıl emsal teşkil eder? Bendeniz bunu anlayamadım.

Ayrıca bu, hukuki bir iştir, cezai karakteri yoktur, diyorlar. Ama Muammer Alakant Bey pekâlâ bilirler ki, emvalin müsadereesi tam mânasiyle bir cezadır. Hele bütün emvalin müsadereesi dünyaca terk edilmiş bir sistemdir. Bir kere bir mebusun, mallarını hangi sebeple kazandığının ispatı mükellefiyetine tâbi tutulması bizatihi hâdiselerin tabii seyrine uygun olmadığı gibi farz edelim ki, ticaret yapıyorsa meşru bir ticaret neticesi, avukatlık neticesi kazandığını isbat etmediği takdirde bunun hangi suiistimalle elde edildiğini biz ispat edemezsek emvalinin müsadereesi doğru olur mu? Mümkün mü? Müsadere en büyük ceza değil midir? Mal, Ceza Kanununun 56 nci maddesine bir fiille ele geçirilmiş veya bir fiil neticesi husule gelmiş ise müsadere edilir. Bunun dışında müsadere bütün dünya mevzuatında ortadan kaldırılmıştır.

Memur, ticaretten menedilmiştir, avukatlık yapamaz. Binaenaleyh servetinin bunlar dışında ne suretle hâsıl olduğunu isbat ile mükellef olabilir. Ama milletvekili ticaretle iştigal eder, kazancı ihtiva eden hususlarda serbesttir. Avukatlık yapabilir, doktorluk yapabilir, dişçilik yapabilir, gazetecilik yapabilir, ticaret yapabilir, şunu yapabilir, bunu yapabilir. Memur ise bütün bunları yapamadığına göre, memurla mebus arasında bir irtibat kurulamaz. Mebusun, tüccar gibi beyanname vermeye tâbi tutulmadığı halde; aynen serbest kazanç erbabı gibi mütalâa edilmesine iştirak etmemekteyiz.

Neticeten, şunu arz etmek istiyorum ki, milletvekillerini mal beyanına tâbi tutmayı gerektirecek, Türkiye Büyük Millet Meclisini dünya mevzuatı dışında istisnai bir yola sevk edecek, tabii ve içtimai bir sebep mevcut değildir. Biz öyle bir sebebin mevcudiyetine kaani değiliz. Cemiyetimizde böyle bir zaruretin bulunduğu inanmamaktayız. Diğer arz etmiş olduğumuz sebeplerle de, mebusların işledikleri her türlü suçlardan dolayı Büyük Millet Meclisine hesap vermeleri tabiidir. Teşriî mâsuniyet, kontrolü önlememektedir. Rüşvet için de mebus mesul tutulabilir - arkadaşımıza cevaben arz ediyorum - ve cezai takibata mâruzdur. Ceza Kanunumuza göre de ilgili her türlü fiillerinden dolayı mebus

da vatandaş gibi mesuldür. Büyük Millet Meclisinin kontrol ve murakabesine bağlıdır. Bu gibi sebeplerle biz teklife iştirak etmemekteyiz.

Hürmetlerimle arz ederim.

REİS — Mehmet Hazer.

MEHMET HAZER (Kars) — Aziz arkadaşlarım, üzerinde çok konuşulduğu için tekrardan iğtinabederek bir iki noktada mâruzatta bulunacağım.

Birisî memurlarla mebusun durumu. Umumiyetle mebus da âmmeye hizmeti görür, memur da. Gerek bizim mevzuatımız ve gerekse hukuk umumi telâkkisinde bu böyledir. Arada bir tek fark vardır. Memur idare hukuku rejimine tâbidir, mebus Anayasa ve Esasiye Hukukuna tâbidir. Aradaki fark sadece budur. Bugün mevzuatımızda yer alan memurların mal beyanına tâbi tutulmasına dair olan kanun, bu esastan hareket etmiştir ve buna göre hükümler vaz'etmiştir.

Hattâ o kanun yalnız bununla da iktifa etmemiştir. Amme menfaatlerine hâdim cemiyetlerde vazife alanları da mal beyanına tâbi tutulmuştur. Binaenaleyh gerek memur, gerek mebus ifa ettikleri hizmetten dolayı bilhassa demokratik bir rejimde hesap vermeye ve açık bir vaziyette bulunmaya mecburdur. O itibarla memurlar için vaz'edilen mal beyanının mebuslara da teşmîli için hukukan hiçbir aykırılık yoktur. Sayın sözcü arkadaşım, memur ticaret yapamaz, ama mebuslar ticaret yapabilir, diyor. Arkadaşlar, memurlar ticaret yapamazlar fakat tamamen hususi hukuk sahasına giren ziraatle iştigal edebilirler. Bunların beyana tâbi tutulması ifa ettikleri hizmetten dolayıdır. Mebuslar için de böyle bir fırsat düştükten sonra ve böyle bir teklif de geldikten sonra mal beyanına tâbi tutulmamaları için haklı hiçbir sebep olamaz.

Yine sözcü arkadaşımız, Meclis âzalarının mal beyanında bulunmalarını icabettirecek hiçbir haklı sebep mevcut değildir, diye buyurdular. Fakat o, şahsi görüşlerdir. Bizim kanaatimiz...

ADLIYE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ SERVET SEZGİN (Çankkale) — Encümenin görüşü.

MEHMET HAZER (Devamla) — Encümenin görüşü de olsa kulaklarımıza kadar gelen hâdi-

selerin icbarı ile böyle bir müessesenin lüzumuna kaanîz.

Sonra muhterem arkadaşlar, bu esas kabul etmekle ne Anayasaya ve ne de İktisadî muga-yeret mevzuubahsolamaz. Bilâkis mebusun hususi mevkii, ifa ettiği hizmetin maiyeti, kendisini böyle şüphelerden, ithamlardan kurtarmayı icabettirir. Onun için de bu fırsattan istifade edip kanunu kabul etmek lâzımdır. Hele ispat hakkına istinadetmiyen bir matbuat rejiminde bunu kabul etmek ayrıca bir zaruret haline gelmiştir. Başlangıçta ta arz ettiğim gibi mevzuları tekrar etmemek, için mâruzatımı kısaca hâlâsa etmek isterim.

Mebusluk vazifesinin bize tahmil ettiği vazifenin icabı olarak bu teklifi kabul etmeye mecburuz. Bunu kabul etmekle mebusluk nüfuzundan hiçbir şey kaybetmeyiz. Bilâkis çok şeyler kazanırız. Hazırlanmış olan tasarı memlekette mevcut dedikodulara cevap verecek mahiyettedir. Tasarı gayet güzel hazırlanmıştır, fakat ufak tefek bâzı teknik noksanları mevcuttur. Bu noksanlıklar ayrıca maddelerin müzakeresinde ikmal olunur. Büyük Millet Meclisi böyle bir kanunu kabul etmekle mevcut huzursuzluğu, cemiyet içinde yaygın bir halde bulunan söylentileri ortadan kaldırmış olacaktır. Bundan başka bir tedbir, bugün memleket içinde yaşayan dedikoduyu önlemeye kâfi gelmiyecektir. Bu itibarla bendeniz de bu teklifin lehinde olduğumu ve bu teklifin lehine rey vereceğimi arz etmek isterim.

REİS — Bu mesele hakkında açık o-y talebedilmiştir. Bu nisapla meselenin halline ve tezekkürüne imkân göremiyorum. (Sağdan, ekseriyet vardır, arkadaşların ekserisi dışarı salondalar, sesleri). Şu anda ekseriyetin mevcud olmadığı açıkça anlaşılmaktadır. İsrar ediyorsanız beş kişi ayağa kalkmak suretiyle yoklama talebinde bulunabilirsiniz. (Sağdan, beş kişi ayağa kalkmak suretiyle yoklama yapılması talebinde bulundu). Ohalde yoklama yapacağız.

• (Yoklama yapıldı).

REİS — Efendim; yapılan yoklama neticesinde de ekseriyetin tahassul etmediği görüldüğünden 24 . V . 1957 Cuma günü saat 15 te toplanmak üzere İnikadı kapatıyorum.

Kapanma saati : 16,45

Sanayi Vekâleti kuruluş ve vazifeleri hakkındaki Kanun ikinci defa verilen reylerin neticesi
(Kanun kabul edilmiştir.)

Âza adedi	: 541
Rey verenler	: 281
Kabul edenler	: 279
Reddedenler	: 2
Müstenkifler	: 0
Reye iştirak etmeyenler	: 242
Münhal mebusluklar	: 18

[Kabul edenler]

AFYON KARAHİSAR

Rıza Çerçel
Arif Demirer
Kemal Özçoban
Osman Talu
Hüseyin Tiryakioğlu
Murad Âli Ülgen
Gazi Yiğitbaşı

AĞRI

Nimet Sümer
Celâl Yardımcı

AMASYA

Faruk Çöl
Kemal Eren
Hâmit Koray
İsmet Olgac
Mustafa Zeren

ANKARA

Hamdi Bulgurlu
Muzaffer Ergüder
Zafer Gökçer
Seyfi Kurtbek
Talât Vasfi Öz
Fuad Seyhun
Mümtaz Tarhan
Fuad Zincirkıran

ANTALYA

Kenan Akmanlar
Fatin Dalaman

AYDIN

Namık Gedik
Nail Geveci
Nihat İyriboz
Etem Menderes
A. Baki Ökdem
Zühtü Uray
Cevat Ülkü

BALIKESİR

Esat Budakoğlu
Mekki Said Esen
Halil İmre
Ahmet Kocabıykoğlu
M. Halûk Timurtaş
Sırrı Yırcalı
Sıtkı Yırcalı

BİNGÖL

Necati Aras

BİTLİS

Nusrettin Barut

BOLU

Selâhaddin Baysal
Sabri Çonkar
Mithat Dayıoğlu
İhsan Gülez

BURSA

Muhlis Erdener
Hulûsi Köymen
Halûk Şaman
Kenan Yılmaz
Ali Ferruh Yücel

ÇANAKKALE

Nureddin Fuad Alpkartal

İhsan Karasioğlu
Servet Sezgin
Nuri Togay

ÇANKIRI

Tahir Akman
Kenan Çıgman

ÇORUH

Mecit Bumin

ÇORUM

Sedat Baran

Mustafa Kemal Biber-
oğlu

Yakup Gürsel
Şevki Gürses
Baha Koldaş
Cevat Köstekçi
Hüseyin Ortakçıoğlu

DENİZLİ

Ali Çobanoğlu
İsmail Hadımlıoğlu
Ali Rıza Karaca
Osman Ogan

DIYARBAKIR

Fikri Aruç

EDİRNE

Hasan Maksudoğlu

ELAZIĞ

Mehmet Şevki Yazman

ERZİNCAN

Hüsni Çanakçı
Sadık Perinçek
Mustafa Rahmi Sana-
lan

Tevfik Şenocak

Veysel Varol

ERZURUM

İshak Avni Akdağ
Rıfki Salim Burçak
Zeki Çavuşoğlu
Sabri Erduman
Şevki Erker
Abdülkadir Eryurt
Hasan Numanoğlu
Cemil Önder
Rıza Topcuoğlu
Esat Tuncel

ESKİŞEHİR

Muhtar Başkurt
Hasan Polatkan
Abidin Potuoğlu
İsmail Sayın
Hiçri Sezen

GAZİANTEP

Abdülkadir Atik
Samih İnâl
Süleyman Kuranel
Ali Ocak
Salâhaddin Ünlü

GİRESUN

Hamdi Bozbağ
Ali Naci Duyduk
Hayrettin Erkmén
Tahsin İnang
Abdullah İzmen
Doğan Köymen
Mazhar Şener
Adnan Tüfekcioğlu

HAKKÂRİ

Übeydullah Seven

HATAY

Abdullah Cilli
Celâl Ramazanoğlu
Şevket Sarıcalı

İÇEL

Rüştü Çetin
Aziz Köksal

İSPARTA

Zühtü Hilmi Velibese

İSTANBUL

Neemi Ateş
Ali Fuad Cebesoy
Seyfi Gögen
Hâdi Hüsman

Lütfi Kırdar
Ziya Köktürk
Naci Kurt
Adnan Menderes
Hanri Soriano
Zakar Tarver
Füruzan Tekil
Nazlı Tlabar
Ahmet Topcu
Celâl Türk geldi
Fahrettin Ulaş
Tahsin Yazıcı

İZMİR

Abdullah Aker
Nebil Sadi Altuğ
Pertev Arat
Muzaffer Balaban
Behzat Bilgin
Muammer Çavuşoğlu
Sadık Giz
Arif Güngören
Necdet İncekara
Osman Kapani
Halûk Ökeren
Nuriye Pınar
İlhan Sipahioğlu
Abidin Tekön
Behçet Uz

KARS

Fevzi Aktaş
Turgut Göle
Kemal Güven
Rıza Yalçın
Ali Yeniaras

KASTAMONU

Basri Aktaş
Nazım Batur
Süleyman Çağlar
Hilmi Dura
Salim Esen
Muzaffer Kuşakçioğlu
Nazifi Şerif Nabel

KAYSERİ

Fikri Apaydın
Emin Develioğlu
Kâmil Gündeş
Servet Hacıpaşaoğlu
İbrahim Kirazoğlu
Hakkı Karmel

Ömer Mart
KIRKLARELİ

Şefik Bakay
Hüsnü Yaman
KIRŞEHİR
Osman Alişiroğlu
KOCAELİ
Ekrem Alican
Selâmi Dincer
Hamza Osman Erkan
Nüzhet Unat
Sadettin Yalım

KONYA

Abdürrahman Fahri
Ağaoğlu
Mustafa Bağrıaçık
Tevfik Fikret Baran
Remzi Birand
Sıtkı Salim Burçak
Muhittin Güzelkalınç
Himmet Ölçmen
M. Rüşti Özal
Halil Özyörük

KÜTAHYA

Ali Galib Bubik
Ahmet İhsan Gürsoy
Ahmet Kavuncu
Süleyman Süruri Na-
suhöğlu

Osman Özbilen
Nihat Haluk Pepeyi

MALATYA

İsmet İnönü
Kâmil Kırıkoğlu
Abdullah Köroğlu
Nuri Ocakçioğlu
Hilmi Özbay

MANİSA

Samet Ağaoğlu
Hayri Büke
Şemi Ergin
Melih Koçer
Nafiz Körez
Muzaffer Kurbanoğlu
Sudi Mihçioğlu
Muhlis Tümay

MARAŞ

Nedim Ökmen
Remzi Öksüz

Mazhar Özsoy
MARDİN
Halim Şatana
MUĞLA
Turhan Akarca
Nuri Özsan
Yavuz Paşamehmetoğlu
Akif Sarıoğlu
MUŞ
Şemsi Ağaoğlu
Şefik Çağlayan
Gıyasettin Emre

NİĞDE

Hüseyin Avni Göktürk
Ahmet Nuri Kadioğlu
Hüseyin Ülkü

ORDU

Refet Aksoy
Mehmet Cemil Bengü
Feyzi Boztepe
Fazlı Ertekin
Selâhattin Orhon

RİZE

Hüseyin Agun
İzzet Akçal
Kemal Balta
Osman Kavrakçoğlu
Mehmet Fahri Mete
Ahmet Morgil

SAMSUN

Ekrem Anıt
Salim Çoroğlu
Abdullah Eker
Ömer Güriş
Tevfik İleri
Muhittin Özkefeli
Ferid Tüzel
Şükrü Uluçay
Hâdi Uzer

SEYHAN

Sedat Barı
Sinan Tekelioğlu
Nurullah İhsan Tolon
Ahmet Topaloğlu

SİİRT

Baki Erden
SİNOB
Şerafettin Ayhan

M. Vehbi Dayıbaş
Haşim Tari
SIVAS

Memduh Turhan

TEKİRDAĞ

Necmi Arman
Samim Yücedere
TOKAT

İhsan Baç
Selâhattin Gülüt
Osman Hacıbaloğlu
Mehmet Şahin

TRABZON

Süleyman Fehmi Ka-
laycıoğlu
Selâhattin Karayavuz
Sami Orberk
Pertev Sanaç
İsmail Şener

TUNCELİ

Bahri Turgut Okaygün

URFA

Feridun Ergin
Mehmet Hatiboğlu
Hasan Oral
Saim Öhnon
Muzaffer Timur

UŞAK

Yusuf Aysal
Orhan Dengiz
Hakkı Gedik
Hâcım Yılmaz

VAN

Hilmi Durmaz
Muslih Görentaş
Hamit Kartal
Kemal Yörükoğlu

YOZGAD

Danyal Akbel
İhsan Aktürel
Talât Alpay
Mahmut Ataman
Ömer Lütfi Erzurum-
luoğlu
Numan Kurban
Hâşim Tatlıoğlu
Ali Ünlüsoy

ZONGULDAK
Sebati Ataman

Suat Başol
Necati Diken

Hakkı Hilâlecî
Nusret Kirişçiöğlü

Edibe Sayar
Avni Yurdabayrak

[Reddedenler]

ANKARA

Muhlis Ete

ELAZIĞ

Selâhattin Toker

[Reye iştirak etmeyenler]

AFYON KARAHİSAR

Sıtkı Koraltan

AĞRI

Kasım Küfrevî

Halis Öztürk

ANKARA

Muhlis Bayramoğlu

Âtîf Benderlioğlu

Ömer Bilen

Dağistan Binerbay

Âliye Coşkun

Ramiz Eren

Mümtaz Faik Fenik

Abdullah Gedikoğlu

Neemi İnanc

Hâzım Türegün

ANTALYA

Attilâ Konuk

Asım Okur

Burhanettin Onat

Ahmet Tekelioğlu

Ahmet Tokuş

AYDIN

Necati Çelim

BALIKESİR

Vacîd Asena

Enver Güreli

Müteba İştin

Arif Kalıpsızoğlu

Ahmet Karagür

Yahya Pelvan

Muharrem Tunçay

BİLECİK

İsmail Selçuk Çakıroğlu

Şevki Hasırcı

Talât Oran

Yümnü Üresin (I.)

BİNGÖL

Sait Göker

Ekrem Yıldız

BITLİS

Selâhattin İnân

BOLU

Reşat Akşemsettinöğlü

Fahri Belen

Ahmet Hatî

Lûtfî Oğultürk

BURDUR

Fethî Çelikbaş

Hüseyin Çimen

Behçet Kayaalp

Mehmet Özbey

BURSA

Raif Aybar

Sabahattin Çıracıoğlu

Selim Ragıp Emeç

Müfit Erkuyumcu

Ağâh Erozan (Rs. V.)

Sadettin Karacabey

İbrahim Öktem

Baha Cemal Zağra

ÇANAKKALE

Bedi Enüstün

Emin Kalafet (V.)

Safaeddin Karanakeçi

Fatîm Rüştü Zorlu

ÇANKIRI

İbrahim Aydın

Celâl Boynuk

Asım Emrem

Tahsin Uygur

ÇORUH

Hilmi Çeltikçioğlu

Yaşar Gümüşel

Muzaffer Önal

ÇORUM

Ali Rıza Kılıçkale

Kemâl Terzioğlu

DENİZLİ

Baha Akşit

Mustafa Gülcügil

Mehmet Karasan

A. Hamdi Sancar

Refet Tavashioğlu

DIYARBAKIR

Yusuf Azizöğlü

Mustafa Ekinci

Ragıp Karaosmanoğlu

İhsan Hamid Tiğrel

Halil Turgut

Mehmed Hüsrev Ünal

EDİRNE

Mehmet Enginün

Cemal Köprülü

Rükneddin Nasuhioğlu

Sabahattin Parsoy

Kemal Yaşınkılıç

ELAZIĞ

Suphi Ergene

Hüsnü Göktaş

Ömer Faruk Sanaç

ERZURUM

Bahadır Dülger

Hamid Şevket İnce (I.)

ESKİŞEHİR

Kemal Zeytinoğlu

GAZİANTEP

Ekrem Cenani

İhsan Dai

Çevdet San

GÜMÜŞANE

Zeki Başağa

İsmail Hakkı Baykal

Ekrem Ocaklı

Sabri Özcan San

Halis Tokdemir

Halit Zarbun

HATAY

A. Feyzi Atahan

Ali Muhsin Bereketoğlu

Şekip İnal

A. Mithat Kuseyrioğlu

Şemsettin Mursaloğlu

İÇEL

Yakup Çukurova

Hüseyin Fırat

İbrahim Gürgen

Refik Koraltan (Rs.)

Hidayet Sinanoğlu

Mehmet Mutlugil

İSPARTA

İrfan Aksu

Said Bilgiç

Kemal Demiralay

Tahsin Tola

İSTANBUL

Celâl Bayar (Reisicum-hur)

Nazim Bezmen

Faruk Nafiz Çamlıbel

Aleksandros Hacıpulos

Fuad Köprülü

Nadir Nadi

Emin Onat

Mükerrem Sarol

Nizamettin Âli Sav

Zeki Rıza Sporel

Hamdullah Suphi Tan-

rıöver (I.)

Nuri Yamut (I.)

İZMİR

Mehmet Aldemir

Cihad Baban

Rauf Onursal

Mehmet Ali Sebük

KARS

Sırrı Atalay

Remzi Çakır
Hasan Erdoğan
Mehmet Hazer
İbrahim Us
KASTAMONU
Ali Muzaffer Tanöver
Ziya Termen
KIRKLARELİ
M. Ali Ceylân
Fikret Filiz
KIRŞEHİR
Ahmet Bilgin
Osman Bölükbaşı
Mehmet Mahmudoğlu
Tahir Taşer
KOCAELİ
Nüzhet Akın (İ. A.)
Ziya Atığ
Hamdi Başak
Sefer Göksel
Turan Güneş
Kâzım Meriç
Cemal Tüzün
KONYA
Hamdi Rağıp Atademir
Hidayet Aydın
Abdi Çilingir
Ziyad Ebüzziya
Reyhan Gökmenoğlu
Mekki Keskin
Ahmet Koyuncu
Tarık Kozbek
Muammer Obuz
Sabahattin Sönmez
KÜTAHYA
İhsan Şerif Özgen

İsmail Hakkı Veral
MALATYA
Esat Doğan
Ahmet Fırat
Mehmet Kartal
Mehmet Fahri Oral
Mehmet Zeki Tulunay
Tevfik Ünsalan
Nüvit Yetkin
MANİSA
Yunus Muammer Ala-
kant
Hikmet Bayur
Adnan Karaosmanoğlu
Fevzi Lûtfi Karaosman-
oğlu
MARAŞ
Abdullah Aytemiz
Ahmet Bozdağ
Ahmet Kadoğlu
Mahmut Karaküçük
MARDİN
Etem Aybar
Abdürrahman Bayar
Bahaettin Erdem
Abdülkadir Kalav
Cevdet Öztürk
Reşit Kemal Timuroğlu
MUĞLA
Zeyyat Mandalinci
Nâtik Poyrazoğlu
NİĞDE
Ali Ulvi Arıkan
Sadettin Ertur
Cavit Kavurmacıoğlu
Hasan Hayati Ülkün

Zihni Üner
ORDU
Bekir Baykal
Fazıl Erim
Sabri İşbakan
Memiş Yazıcı
SAMSUN
Rami Ozan Gümüšoğlu
Abdullah Keleşoğlu
Hamdi Tekay
SEYHAN
Mustafa Akçah
Zahit Akdağ
Enver Batumlu
Ahmet Kınık
Cavid Oral
Salim Serçe
Lûtfi Sezgin
İsmet Uslu
Mehmet Ünalı
SİRD
Suat Bedük
Veysi Oran
Mehmet Daim Süalp
SİNOB
Nuri Sertoğlu
Server Somuncuoğlu
Muhit Tümerkan
SİVAS
Hüseyin Çitil
Ercüment Damalı
Nuri Demirağ
Abdürrahman Doğruyol
Şevki Ecevit
Etem Erding
Nurettin Ertürk

Kâzım Oskay
Rifat Öçten
Bahattin Örnekol
Ahmed Özel
M. Nurettin Turgay
Hüseyin Yüksel
TEKİRDAĞ
İsmail Hakkı Akyüz
Ferid Alpiskender
Zeki Erataman
Fethi Mahramlı
TOKAD
Hulûsi Bozbeyoğlu
Ahmet Gürkan
Hasan Kangal
Ömer Sunar
Yusuf Ulusoy
TRABZON
Halit Ağanoğlu (İ.)
Sabri Dilek
Mahmut Goloğlu
Muzaffer Harunoğlu
Emrullah Nutku
Mustafa Reşit Tarakçı-
oğlu
Osman Turan
TUNCELİ
Arslan Bora
Fethi Ülkü
URFA
Feridun Ayalp
Celâl Öncel
Aziz Özbay
ZONGULDAK
Hüseyin Balık
Cemal Kıpçak

[Münhal Mebusluklar]

Afyon Karahisar	1	Bursa	1	İstanbul	1	Kırklareli	1
Ankara	2	Çoruh	1	İzmir	1	Zonguldak	2
Antalya	1	Diyarbakır	1	Kastamonu	1		—
Aydın	1	Eskişehir	1	Kayseri	3		18

Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Kanununa ikinci defa verilen reylerin neticesi
(Kanun kabul edilmiştir.)

Åza adedi : 541
Rey verenler : 279
Kabul edenler : 278
Reddedenler : 1
Müstenkifler : 0
Reye iştirak etmeyenler : 244
Münhal mebusluklar : 18

[Kabul edenler]

AFYON KARAHİSAR

Rıza Çerçel
Arif Demirer
Kemal Özçoban
Osman Talu
Hüseyin Tiryakioğlu
Murad Âli Ülgen
Gazi Yiğitbaşı

AĞRI

Nimet Sümer
Celâl Yardımcı

AMASYA

Faruk Çöl
Kemal Eren
Hâmit Koray
İsmet Olgaç
Mustafa Zeren

ANKARA

Âtîf Benderlioğlu
Hamdi Bulgurlu
Muzaffer Ergüder

Zafer Gökçer
Seyfi Kurtbek
Fuad Seyhun
Mümtaz Tarhan
Fuad Zincirkıran

ANTALYA

Kenan Akmanlar
Fatin Dalaman

AYDIN

Namık Gedik
Nail Geveci
Nihat İyriboz
Etem Menderes
A. Baki Ökdem
Zühtü Uray
Cevat Ülkü

BALIKESİR

Vacîd Asena
Esat Budakoğlu
Mekki Said Esen
Halil İmre
Ahmet Kocabıyıköğlü
M. Halûk Timurtaş
Sırrı Yırcalı
Sıtkı Yırcalı

BİNGÖL

Necati Aras

BİTLİS

Nusrettin Barut

BOLU

Reşat Akşemsettinioğlu
Selâhattin Baysal
Sabri Çonkar
Mithat Dayıoğlu
İhsan Gülez

Lûtfi Oğultürk

BURSA

Muhlis Erdener
Hulûsi Köymen
Halûk Şaman
Kenan Yılmaz
Ali Ferruh Yücel

ÇANAKKALE

Nureddin Fuad Alp-
kartal
Emin Kalafat
İhsan Karasioğlu
Servet Sezgin
Nuri Togay

ÇANKIRI

Tahir Akman
Celâl Boynuk
Kenan Çığman

Asım Emrem

ÇORUH

Mecit Bumin
Muzaffer Önal

ÇORUM

Sedat Baran
Mustafa Kemal Biber-
oğlu

Yakup Gürsel
Şevki Gürses

Baha Koldaş
Cevat Köstekçi

Hüseyin Ortakçioğlu

DENİZLİ

Baha Akşit
Ali Çobanoğlu
İsmail Hadımlıoğlu
Ali Rıza Karaca
Osman Ongan

DIYARBAKIR

Fikri Arıç

EDİRNE

Hasan Maksudoğlu

ELÂZİĞ

Mehmet Şevki Yazman

ERZİNCAN

Hüsnü Çanakçı
Sadık Perinçek
Mustafa Rahmi Sana-
lan

Tevfik Şenocak

Veysel Varol

ERZURUM

İshak Avni Akdağ
Rıfka Salim Burçak
Zeki Çavuşoğlu
Sabri Erduman

Şevki Erker

Hasan Numanoğlu

Cemil Onder

Rıza Topcuoğlu

Esat Tuncel

ESKİŞEHİR

Muhtar Başkurt

Hasan Polatkan

Abidin Potuoğlu

İsmail Sayın

Hicri Sezen

Kemal Zeytinoğlu

GAZİANTEP

Abdülkadir Atik

Samih İnal

Süleyman Kuranel

Ali Ocak

Salâhattin Ünlü

GİRESUN

Hamdi Bozbağ

Ali Naâi Duyduk

Hayrettin Erkmen

Tahsin İnanç

Abdullah İzmen

Mazhar Şener

Adnan Tüfekcioğlu

Zeki Başağa

İsmail Hakkı Baykal

Sabri Özean San

Halis Tokdemir

HAKKÂRİ

Übeydullah Seven

HATAY

Ali Muhsin Bereketoğlu

Celâl Ramazanoğlu

Şevket Sarıcalı

İÇEL
Rüştü Çetin
Yakup Çukurova
Aziz Köksal

İSPARTA

Tahsin Tola
Zühtü Hilmi Velibeşe

İSTANBUL

Necmi Ateş
Ali Fuad Cebesoy
Seyfi Gögen
Hâdi Hüsman
Lütfi Kırdar
Ziya Köktürk
Naci Kurt
Adnan Menderes
Mükerrem Sarol
Hanri Soriano
Hamdullah Suphi Tan-
rıöver
Zakar Tarver
Füruzan Tekil
Nazlı Tlıabar
Ahmet Topcu
Celâl Türkgeldi
Fahrettin Ulaş
Tahsin Yazıcı

İZMİR

Abdullah Aker
Nebil Sadi Altuğ
Pertev Arat
Muzaffer Balaban
Behzat Bilgin
Muammer Çavuşoğlu
Arif Güngören
Necdet İncekara
Osman Kapani
Halûk Ökeren
Nuriye Pınar
İlhan Sipahioğlu
Abidin Tekön
Behçet Uz

KARS

Fevzi Aktaş
Turgut Göle
Rıza Yalçın
Ali Yeniaras

KASTAMONU

Basri Aktaş
Nâzım Batur

Süleyman Çağlar
Hilmi Dura
Salim Esen
Muzaffer Kuşakçioğlu
Nazifi Şerif Nabel

KAYSERİ

Fikri Apaydın
Emin Develioğlu
İbrahim Kirazoğlu
Hakkı Kurmel
Ömer Mart

KIRKLARELİ

Şefik Bakay
Hüsnü Yaman

KIRŞEHİR

Osman Alişiroğlu

KOCAELİ

Hamdi Başak
Hamza Osman Erkan
Nüzhet Unat
Sadettin Yalım

KONYA

Abdürrahman Fahri
Ağaoğlu
Mustafa Bağrıaçık
Tevfik Fikret Baran
Remzi Birand
Sıtkı Salim Burçak
Muhittin Güzelkılınç
Tarık Kozbek
Himmet Ölçmen
M. Rüştü Özal
Halil Özyörük
Sabahattin Sönmez

KÜTAHYA

Ahmet Kavuncu
Osman Özbilen

MALATYA

Esat Doğan
İsmet İnönü
Nuri Ocakçioğlu
Hilmi Özbay

MANİSA

Samet Ağaoğlu
Hayri Büke
Şemi Ergin
Melih Koçer
Nafiz Körez
Muzaffer Kurbanoğlu
Muhlis Tümay

MARAS

Nedim Ökmen
Mazhar Özsoy

MARDİN

Halim Şatana

MUĞLA

Turhan Akarca
Nuri Özsan
Yavuz Paşamehmetoğlu
Akif Sarıoğlu

MUŞ

Şemsi Ağaoğlu
Şefik Çağlayan
Gıyasettin Emre

NİĞDE

Hüseyin Avni Göktürk
Ahmet Nuri Kadioğlu
Hüseyin Ülkü

ORDU

Refet Aksoy
Mehmet Cemil Bengü
Feyzi Boztepe
Fazlı Ertekin
Sabri İsbakan
Selâhattin Orhon

RİZE

Kemal Balta
Osman Kavrakoğlu

SAMSUN

Ekrem Anıt
Salim Çonoğlu
Abdullah Eker
Ömer Güriş
Tevfik İleri
Muhittin Özkefeli
Ferid Tüzel
Şükrü Uluçay
Hâdi Uzer

SEYHAN

Sedat Barı
Sinan Tekelioğlu
Nurullah İhsan Tolon
Ahmet Topaloğlu

SİİRD

Baki Erden

SİVAS

Ercüment Damalı
Şevki Ecevit
Etem Erdinç

Nurettin Ertürk

TEKİRDAĞ

Necmi Arman
Zeki Erataman
Samim Yücedere

TOKAD

İhsan Baç
Hulûsi Bozbeyoğlu
Selâhattin Gülüt
Osman Hacıbalıoğlu
Hasan Kangal
Mehmet Şahin

TRABZON

Süleyman Fehmi Ka-
laycioğlu
Sami Orberk
Pertev Sanaç

TUNCELİ

Fethi Ülkü

URFA

Feridun Ergin
Mehmet Hatiboğlu
Hasan Oral
Saim Önhon
Muzaffer Timur

UŞAK

Yusuf Aysal
Orhan Dengiz
Hakkı Gedik
Hâcim Yılmaz

VAN

Hilmi Durmaz
Muslih Görentaş
Hamit Kartal

YOZGAD

Danyal Akbel
İhsan Aktürel
Talât Alpay
Ömer Lütfi Erzurum-
luoğlu
Numan Kurban
Hâşim Tathoğlu
Ali Ünlüsoy

ZONGULDAK

Sebati Ataman
Suat Başol
Necati Diken
Hakkı Hilâleci
Avni Yurdabayrak

[Reddedenler]

ELAZIĞ

Selâhattin Toker

[Reye iştirak etmiyenler]

AFYON KARAHİSAR

Sıtkı Koraltan

AĞRI

Kasım Küfrevi

Halis Öztürk

ANKARA

Muhlis Bayramoğlu

Ömer Bilen

Dağistan Binerbay

Ramiz Eren

Muhlis Ete

Mümtaz Faik Fenik

Abdullah Gedikoğlu

Necmi İnanc

Talât Vasfi Öz

Âliye Coşkun

Hâzım Türegün

ANTALYA

Attilâ Konuk

Asım Okur

Burhanettin Onat

Ahmet Tekelioğlu

Ahmet Tokuş

AYDIN

Necati Çelim

BALIKESİR

Enver Güreli

Müeteba İştın

Arif Kalıpsızoğlu

Ahmet Karagür

Yahya Pelvan

Muharrem Tunçay

BİLECİK

İsmail Selçuk Çakıroğlu

Şevki Hasırcı

Talât Oran

Yümnü Üresin (İ.)

BİNGÖL

Sait Göker

Ekrem Yıldız

BİTLİS

Selâhattin İnanc

BOLU

Fahri Belen

Ahmet Hatı

BURDUR

Fethi Çelikbaş

Hüseyin Çimen

Behçet Kayaalp

Mehmet Özbey

BURSA

Raif Aybar

Sabahattin Çıracıoğlu

Selim Ragıp Emec

Müfit Erkuymen

Agâh Erozan (Rs. V.)

Sadettin Karacabey

İbrahim Öktem

Baha Cemal Zağra

ÇANAKKALE

Bedi Enüstün

Safaeddin Karanakçı

Fatın Rüşti Zorlu

ÇANKIRI

İbrahim Aydın

Tahsin Uygur

ÇORUH

Hilmi Çeltikçioğlu

Yaşar Gümüşel

ÇORUM

Ali Rıza Kılıçkale

Kemâl Terzioğlu

DENİZLİ

Mustafa Gülcügil

Mehmet Karasan

A. Hamdi Sanear

Refet Tavashoğlu

DİYARBAKIR

Yusuf Azizoğlu

Mustafa Ekinci

Ragıp Karaosmanoğlu

İhsan Hamid Tiğrel

Halil Turgut

Mehmed Hüsrev Ünal

EDİRNE

Mehmet Enginün

Cemal Köprülü

Rükneddin Nasuhioğlu

Sabahattin Parsoy

Kemal Yaşınkılıç

ELAZIĞ

Suphi Ergene

Hüsnü Göktaş

Ömer Faruk Sanaç

ERZURUM

Bahadır Dülger

Abdülkadir Eryurt

Hâmid Seyket İnce (İ.)

GAZİANTEP

Ekrem Cenani

İhsan Dai

Cevdet Şan

GİRESUN

Doğan Köymen

GÜMÜŞANE

Ekrem Ocaklı

Halit Zarbun

HATAY

A. Feyzi Atahan

Abdullah Cilli

Şekip İnal

A. Mithat Kuseyrioğlu

Şemsettin Mursaloğlu

İCEL

Hüseyin Fırat

İbrahim Gürgen (İ.)

Refik Koraltan (Rs.)

Hidayet Sinanoğlu

Mehmet Mutlugil

İSPARTA

İrfan Aksu

Said Bilgiç

Kemal Demiralay

İSTANBUL

Celâl Bayar (Reisicum-

hur)

Nazim Bezmen

Faruk Nafiz Çamlıbel

Aleksandros Hacıpulos

Fuad Köprülü

Nadir Nadi

Emin Onat

Nizamettin Âli Sav

Zeki Rıza Sporel

Nuri Yamut (İ.)

İZMİR

Mehmet Aldemir

Cihad Baban

Sadık Giz

Rauf Onursal

Mehmet Ali Sebük

KARS

Sırrı Atalay

Remzi Çakır

Hasan Erdoğan

Kemal Güven

Mehmet Hazer

İbrahim Us

KASTAMONU

Ali Muzaffer Tanöver

Ziya Termen

KAYSERİ

Kâmil Gündes

Servet Hacıpaşaoğlu

KIRKLARELİ

M. Ali Ceylân

Fikret Filiz

KIRŞEHİR

Ahmet Bilgin

Osman Bölükbaşı

Mehmet Mahmudoglu

Tahir Taşer

KOCAELİ

Nüzhet Akın (İ. Â.)

Ekrem Alican

Ziya Atıç

Selâmi Dinçer

Sefer Göksel

Turan Güneş

Kâzım Meriç

Cemal Tüzün

KONYA

Hamdi Ragıp Atademir

Hidayet Aydınır

Abdi Çilingir

Ziyad Ebüzziya

Reyhan Gökmenoğlu
Mekki Keskin
Ahmet Koyuncu
Muammer Obuz
KÜTAHYA
Ali Galib Bubik
Ahmet İhsan Gürsoy
Süleyman Süruri Nasuhoglu
İhsan Şerif Özgen
Nihat Haluk Pepeyi
İsmail Hakkı Veral
MALATYA
Ahmet Fırat
Mehmet Kartal
Kâmil Kırıkoglu
Abdullah Koroğlu
Mehmet Fahri Oral
Mehmet Zeki Tulunay
Tevfik Ünsalan
Nüvit Yetkin
MANİSA
Yunus Muammer Alakant
Hikmet Bayur
Adnan Karaosmanoğlu
Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu
Sudi Mihçioğlu
MARAS
Abdullah Aytemiz
Ahmet Bozdağ
Ahmet Kadoğlu

Mahmut Karaküçük
Remzi Öksüz
MARDİN
Etem Aybar
Abdürrahman Bayar
Bahaettin Erdem
Abdülkadir Kalav
Cevdet Öztürk
Reşit Kemal Timuroğlu
MUĞLA
Zeyyat Mandalinci
Nâtrık Poyrazoğlu
NİĞDE
Ali Ulvi Arıkan
Sadettin Ertur
Cavit Kavurmacıoğlu
Hasan Hayati Ülkün
Zihni Üner
ORDU
Bekir Baykal
Fazıl Erım
Memiş Yazıcı
RİZE
Hüseyin Agun
İzzet Akçal
Mehmet Fahri Mete
Ahmet Morgil
SAMSUN
Rami Ozan Gümüšoğlu
Abdullah Keleşoğlu
Hamdi Tekay
SEYHAN
Mustafa Akçalı

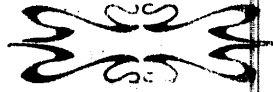
Zahit Akdağ
Enver Batumlu
Ahmet Kınık
Cavid Oral
Salim Serçe
Lûtfi Sezgin
İsmet Uslu
Mehmet Ünalıdı
SİİRD
Suat Bedük
Veysi Oran
Mehmet Daim Süalp
SİNOB
Şerafettin Ayhan
M. Vehbî Dayıbaş
Nuri Sertoğlu
Server Somuncuoğlu
Haşim Tarı
Muhit Tümerkan
SIVAS
Hüseyin Çitil
Nuri Demirağ
Abdürrahman Doğruyol
Kâzım Oskay
Rifat Öçten
Bahattin Örnekol
Ahmed Özel
M. Nurettin Turgay
Memduh Turhan
Hüseyin Yüksel
TEKİRDAĞ
İsmail Hakkı Akyüz
Ferid Alpiskender

Fethi Mahramlı
TOKAD
Ahmet Gürkan
Ömer Sunar
Yusuf Ulusoy
TRABZON
Halit Ağanoglu (İ.)
Sabri Dilek
Mahmut Goloğlu
Muzaffer Harunoğlu
Selâhattin Karayavuz
Emrullah Nutku
İsmail Şener
Mustafa Reşit Tarakçıoğlu
Osman Turan
TUNCELI
Arslan Bora
Bahri Turgut Okaygün
URFA
Feridun Ayalp
Celâl Öncel
Aziz Özbay
VAN
Kemal Yörükoğlu
YOZGAD
Mahmut Ataman
ZONGULDAK
Hüseyin Balık
Cemal Kıpçak
Nusret Kirişcioğlu
Edibe Sayar

[Münhal Mebusluklar]

Afyon Karahisar	1	Bursa	1	İstanbul	1	Kırklareli	1
Ankara	2	Çoruh	1	İzmir	1	Zonguldak	2
Antalya	1	Diyarbakır	1	Kastamonu	1		—
Aydın	1	Eskişehir	1	Kayseri	3		18

**Manisa Mebusu Y. Muammer Alakant ve 5 arkadaşının,
Mebusların mal beyanında bulunmaları hakkında kanun teklifi
ve Dahiliye, Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenleri mazbataları
(2/287)**

T. B. M. Meclisi Yüksek Reisliğine

Mebusların gayrimeşru kazançları ve mal beyanına tâbi olmaları hakkında hazırlamış olduğum kanun teklifi ile esbabı mucibe lâyihasını ilişik olarak takdim ediyorum. Encümenlerde ve Meclis Umumi Heyetinde müzakeresi için gereğinin ifasını arz ve rica ederiz.

Manisa	Antalya	Diyarbakır	Tokad	Bursa	Urfa
M. Alakant	A. Okur	Y. Azizoğlu	H. Kangal	S. Çiracioğlu	M. Timur

2 . IV . 1956

ESBABI MUCİBE LÂYİHASI

Devletimizin nizamı demokratik parlamenter rejimdir. T. B. M. Meclisi milletimizin hakiki ve yegâne mümessilidir. Türkiye Cumhuriyetinin en yüksek ve kudretli müessesesi Büyük Millet Meclisidir. Bu itibarla Büyük Millet Meclisi âzasının bütün varlıklarını millet hizmetine, Meclis mesaisine hasretmeleri lâzımgeldiği gibi mevkii ve sıfatlarından bilistifade servet yapmak şaibesinden de azad olmaları icabeder. Parlâmento âzasının gayrimeşru servetler yaptıklarını gören bu hayata yeni atılmış milletler demokrasiden soğurlar ve memleketin diktatörler tarafından daha temiz ve dürüst idare edileceği zehabına kapılırlar.

Son zamanlarda bâzı mebusların siyasi nüfuz ve sıfatlarından istifade ederek kendilerine gayrimeşru kazançlar sağladıkları rivayet ve iddiaları çıkmış; seçimden evvel zengin hattâ tüccar ve sanayici olmanın bâzı mebusların da servet sahibi oldukları görülmüştür. Hem hakikatlerin ortaya çıkmasını, hem de Devletimizin en yüksek müessesesinin bu şaibelerden uzak tutulmasını mümkün mer-tebe temin etmek için mebusların gayrimeşru kazançları hakkındaki kanun teklifi hazırlanmış bulunmaktadır.

Gayrimeşru kazançlar muhtelif kanunlarımızda yer almış bulunmakla beraber mebusluk sıfat ve salâhiyetlerinden doğan gayrimeşru kazançlar da olduğundan bu ikinci kısma dâhil kazançlar birinci maddede tarif edilmişlerdir.

Mebusların haksız yere ve sık sık mahkemelere düşmemeleri için bunların teşriî masuniyetleri de göz önünde tutularak ittiham kararlarının Büyük Millet Meclisince alınması prensibi konulmuştur.

Temyiz Mahkemesi âzası olgunlaşmış, emsali arasında temayüz etmiş, siyasi tesirlerden uzak, tam teminathâ hâkimler olduğundan muhakemelerinin de bu mahkemede yapılması uygun görülmüştür.

Dâvanın mevzuu gayrimeşru mal iktisabı gibi hukuki bir mevzu olduğundan muhakemesi Temyiz Hukuk Dairesine verilmiştir.

Gayrimeşru mal iktisabında suç teşkil edecek fiiller varsa, bunlar hakkında takibat ierâsi umumi hükümlere bırakılmıştır.

Teşkilâtı Esasiye Kanununun hükümlerine göre Reiscumhurlar gayrimesul olduklarından sabık ve lâhik Reiscumhurlar bu kanunun şümülü dışında bırakılmışlardır.

Beyannamelere itiraz için kabul edilen beş senelik müruruzamanla ahenktar olmak için mal beyanı için en eski tarih olarak 9 neu devre başlangıcı olan 14 Mayıs 1950 tarihi alınmıştır.

MANİSA MEBUSU YUNUS MUAMMER ALA-
KANT VE 5 ARKADAŞININ TEKLİFİ

*Mebusların mal beyanında bulunmaları hakkında
kanun teklifi*

MADDE 1. — Mebusların siyasi nüfuz kul-
lanarak yaptıkları kazanç gayrimeşrudur.

MADDE 2. — Mebus seçilen her şahıs Mec-
lise iltihakından itibaren bir ay içinde Meclis
Riyasetine verdiği bir beyanname ile kendisinin,
karısının, velâyeti altındaki çocuklarının, zirai,
ticari ve sınaî işleri müşterek olan ana ve baba-
sının ve aynı durumdaki kardeşlerinin mülkiye-
tinde bulunan gayrimenkullerin, esham ve tah-
vilâtın, paranın miktar ve kıymetlerini bildir-
meye mecburdur. Meclise iltihakı tarihi üzerin-
den bir ay geçtiği halde bu beyannameyi vermi-
yen mebusa Riyaset tarafından bu husus ve bu
kanun hükümleri hatırlatılır ve kendisine yeni-
den bir ay mühlet verilir. Bu mühlet sonunda da
beyanname vermiyenlerin tahsisatı ve yollukları
kesilir.

Beyannameleri hakikat hilâfına dolduran me-
buslar hakkında Türk Ceza Kanununun resmî
makamlara hilâfı hakikat beyanname vermeye
dair hükümleri uygulanır.

MADDE 3. — Her sene Kasım ayında Ri-
yasete verilen yeni bir beyanname ile bir evvelki
beyannameye nazaran bir değişiklik olup olma-
dığı bildirilir. Mebusun veya ikinci maddede gös-
terilen yakınlarının menkul ve gayrimenkul mal-
larında bir senelik mebus tahsisatı tutarında
veya daha fazla bir artış varsa bu artışın nasıl
ve nereden hâsıl olduğu ifade ve izah olunur.

İkinci madde ile bu maddede zikrolunan be-
yannameler Türkiye Büyük Millet Meclisi Za-
bit Ceridesinde ve Resmî Gazetede neşrolunur.

MADDE 4. — Reisicumhurluk yapmış veya
reisicumhurluk yapan mebuslar hakkında bu ka-
nun hükümleri tatbik olunmaz.

MADDE 5. — Beyannamelerde gösterilen
mal değişikliği sebeplerinin vârit veya meşru
olmadığına mebuslardan bir veya birkaçı veya
hut imza ve ikametgâhı belediye ve noterlikçe
tevsik edilmiş vatandaş tarafından itiraz edilir-
se bu itiraz Riyaset tarafından Teşkilâtı Esa-
siye ve Adliye encümenlerinden müteşekkil Muhtelit
Encümenine havale olunur. Hakkında itiraz

olunan mebus bu encümende gösterdiği değişik-
lik sebeplerinin hakikata uygun ve mal artışının
meşru kazançla dayandığını ispata davet olunur.

Meşru olduğu ispat olunamayan kazanç gay-
rimeşru sayılır.

Muhtelit Encümen tahkikatını ve kanaatini
gösteren raporunu Riyasete takdim eder. Riya-
set raporun vürudundan itibaren bir hafta içi-
nde Meclis gündemine alarak Meclis Umumi He-
yetinin müzakeresine arz eder.

MADDE 6. — Meclis müzakere neticesinde
itiraz olunan mal artışı sebebinin hakikata uy-
madığına veya bunun meşru olmadığına dair
kuvvetli zan ve şüphe bulunduğu karar verir-
se, bu meseleye dair dosya Temyiz Mahkemesi
Reisliğine tevdi olunur. Temyiz Reisi, Temyiz
Hukuk Daireleri Umumi Heyeti huzurunda çe-
kilecek bir kur'a ile isabet edecek Hukuk Daire-
sine dosyayı havale eyler. Temyiz Mahkemesi
Cumhuriyet Başmüddeiummisi veya muavinle-
rinden bir veyahut birkaçı bu dairede âmme hu-
kukunu müdafaa, delilleri cemi ve ikame eder.

MADDE 7. — Hakkında itiraz olunan mal
artışının meşru kazançla istinad ettiği ispat olu-
namaz veya bu artışın gayrimeşru kazançtan hâ-
sıl olduğuna mahkemece kanaat getirilirse artan
mal gayrimeşru iktisap sayılır. Ve Hazineye irat
kaydolunur. Temyiz Hukuk Dairesinin verdiği
kararlar taraflarca Temyiz Umumi Heyetine
temyiz edilebilir.

MADDE 8. — Bir mebus kendisine veya ikin-
ci maddedeki yakınlarına aid olup da bir senelik
mebus tahsisatına veya fazlasına tekabül eden
mal artışını beyannamesinde göstermezse bu
mal meydana çıktığında gayrimeşru iktisap
sayılarak Hazineye irat kaydedileceği gibi
hilâfı hakikat resmî makamlara beyanname
vermeye dair Türk Ceza Kanunu hükümleri
de ayrıca tatbik olunur.

MADDE 9. — Beyannamelere Riyasete ve-
rilişleri tarihi üzerinden beş sene geçtikten
sonra itiraz olunamaz.

MADDE 10. — Üçüncü şahıslara ait haklar mahfuzdur.

MUVAKKAT MADDE — Bu kanunun neşri tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi âzası bulunan mebuslar, mebus seçildikleri tarihte kendilerinin ve ikinci maddedeki yakkularının mülkiyetindeki mallarla kanunun neşri tarihindeki mallarını bir ay içinde bildirmeye mecburdurlar. Mebus seçilme tarihleri 14 Mayıs 1950 den evvel ise bu tarihte-

ki malları bildirirler. Beyanname vermiyenler veya hilâfi hakikat beyanname dolduranlar hakkında ikinci madde hükümleri tatbik olunur.

MADDE 11. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'îdir.

MADDE 12. — Bu kanun hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliği ve İcra Vekilleri Heyeti icraya memurdur.

Dahiliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Dahiliye Encümeni

Esas No. 2/287

Karar No. 50

28 . VI . 1956

Yüksek Reisliğe

Manisa Mebusu Y. Muammer Alakant ve 5 arkadaşının, Mebusların mal beyanında bulunmaları hakkındaki kanun teklifi, teklif sahibi ve Başvekilin iştirakiyle encümenimizde müzakere edildi.

Kanunlar, içtimai zaruretlerin mahsulüdür. Türkiye'de, son yıllarda mevki ve nüfuzunu suiistimal ederek, gayrimeşru servet yapan mebusların mevcudiyeti hakkında, âmme vicdanında yer etmiş her hangi ciddî bir kanaat mevcudolmadığı gibi, bu hususta tek bir hâdisenin dahi cereyan etmediği ve takibatta bulunulmamış olmasıyla sabittir.

Halen mer'î olan mevzuatımız esasen yukarıda bildirildiği şekil ve surette servet yapanlar hakkında kâfi müeyyideleri muhtevindir. Hiçbir ciddî lüzum ve zaruret mevcut değilken mebusların âdeta kendilerinden şüphe ediyorlarmış gibi, bu çeşit bir kanuna iltifat etmeleri nihayet basit ve günlük dedikoduların tesiri altında kalmış olmaları zahabını uyandıracığı ve efkârı âmmede haklı bir tepki tevlit edeceği de tabiidir. Teklif, bu bakımlardan Anayasa ve hattâ bizzat Büyük Millet Meclisinin mukaddes varlığı ile de bağdaşamayacaktır.

Kaldı ki, böyle bir kanunun pratik neticeleri de maksadı tahakkuk ettirmekten çok uzaktır. Nitekim memurlar hakkında aynı mahiyette olan ve uzun yıllardan beri mevki meriyette

bulunan kanun, hiçbir fayda sağlamamış, hattâ tatbik kabiliyetini filhal kaybetmiş durumdadır.

Bu mülâhazalara binaen kanun teklifinin reddine ekseriyetle karar verilmiştir.

Havalesi gereğince Teşkilâtı Esasiye Encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Riyasete sunulur.

Dahiliye En. Reisi		Reisvekili
Edirne		Ankara
<i>R. Nasuhioğlu</i>		
Bu Mazbata M.		Kâtip
Sivas		Yozgad
<i>E. Damalı</i>		(Muhalfim)
		<i>Ö. L. Erzurumluoğlu</i>
Amasya	Çanakkale	Çorum
<i>M. Zeren</i>	(Muhalfim)	<i>B. Koldaş</i>
	<i>S. Karanakçı</i>	
Denizli	Gümüşane	Kastamonu
<i>A. H. Sancar</i>	<i>İ. H. Baykal</i>	<i>S. Çağlar</i>
Kastamonu	İzmir	Samsun
<i>M. Kuşakçioğlu</i>	(Muhalfim)	<i>M. Özkefeli</i>
	<i>P. Arat</i>	
Seyhan	Trabzon	Uşak
<i>A. Kıvık</i>	<i>P. Sanaç</i>	<i>Y. Aysal</i>
	Erzincan	
	Usul hakkındaki teklifin reddi sebebiyle	
	müstenkifim	
	<i>T. Şenocak</i>	

Teşkilâtı Esasiye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Teşkilâtı Esasiye Encümeni

Esas No. 2/287

Karar No. 5

17 . I . 1957

Yüksek Reisliğe

Manisa Mebusu Muammer Alakant ve beş arkadaşı tarafından verilen ve Mebusların mal-beyanında bulunmaları hakkındaki kanun lifi, imza sahiplerinden Diyarbakır Mebusu Yusuf Azizoglu ile Antalya Mebusu Asım Okur'un huzuriyle encümenimizde tetkik ve müzakere olundu.

Teklifin mucip sebeplerinde ve teklif sahiplerinin encümendeki açıklamalarında, maksatlarının dedikoduların önüne geçmek, hakikatlerin böylece ortaya çıkmasına imkân vermek olduğu ifade edilmiştir. Bu teklif hakkında encümenimizde hâsıl olan kanaat aşağıdaki veçhile arz olunur :

Teşkilâtı Esasiye Kanunumuz, muhtelif meslek ve ihtisas şubelerinden seçilerek Büyük Millet Meclisini teşkil eden mebusları, meslek ve mesailerinde hiçbir kayda tâbi tutmamıştır.

Yine Teşkilâtı Esasiye Kanununa ve Meclis Dahilî Nizamnamesi hükümlerinden anlaşıldığına göre mebusların meclisteki vazife ve faaliyetleri icrai bir salâhiyeti tazammun etmez. Hükümeti murakabe, kanun yapma, değiştirme tefsir, karar müzakerelerinde mütalâalarını beyan, reylerini verme, yani şahsi olmayarak kolektif çalışmada bulunmak suretlerinde tecelli etmektedir.

Bu itibarla mebuslar, bu sıfatla, kanun ve nizama aykırı yollardan, kendilerine menfaat sağlayabilecek durumda değildirler. icra salâhiyetini haiz olanların ise kanuna muhalif ve suç sayılabilecek fiil ve hareketleri karşısında çeşitli müeyyideler mevcuttur.

Bu vaziyette, mutlak olarak mebuslar heyetini yani Türkiye Büyük Millet Meclisini, dedikodu mevzuu yapacak ve şaibe tehdidi altında bırakacak surette mal beyanına tâbi tutmaya dair bir kanun çıkarılması, faydasızdır ve memleket için zararlı bir vaziyet husulünü bâdi olacağı gibi Devletin temelini teşkil eden müessesenin, korunması zarurî olan haysiyet ve itibarını sarsacağı ve devamlı ve mesnetsiz yapıla-

cak dedikoduların dağılmasına, ve genişlemesine sebebiyet vereceği de bir hakikattir.

Teklif mucip sebebi, ve ihtiva ettiği madde hükümleri itibariyle; mebus seçilen her vatandaş seçiminin itibaren bir ay içinde kendisinin, karısının ve velâyeti altındaki çocuklarıyla, müşterek iş yaptığı ana ve babasının, ve kardeşlerinin mülkiyeti altında bulunan menkul ve gayrimenkul malları bir beyannameye derçle Meclis Riyasetine bildirmeye mecbur etmekte, ve her sene de değişiklik halinde bu beyannameyi tekrar vermek külfeti altına almaktadır.

Yukarıda lüzumsuzluğu ve faydasızlığı ve buna rağmen mahzurları işaret olunan teklifin, ihdas etmek istediği sistem; statüsü Teşkilâtı Esasiye ve Meclis Dahilî Nizamnamesi ile tâyin ve tesbit edilmiş bulunan mebusluk üzerinde yeni bir külfetin ihdası ve aynı zamanda, mebusluk vazifesinin hakkiyle ifasını temine mâtufen teşriî masuniyet müessesesinin ihlâlî mahiyetinde tecelli etmektedir.

Çünkü; Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzun (12) ve (27) nci maddeleri hükümlerine ve Dahilî Nizamnamenin (180) nci maddesi sarahatine göre, bir mebusun teşriî masuniyeti; ancak; mutlak olarak terhibî cezayî istilzam eden bir suç veya sirkat, sahtekârlık, dolandırıcılık, emniyeti suiistimal, hileli iflâs, vatana hiyanet suçlarının isnadı ve mebusluk zamanında irtikâp suçu ittihamının usulü dairesinde tesbiti halinde kaldırılabilir.

Bu tadat, ve tahdidedilen suçların haricinde kalacak diğer bir suçun isnadı takdirinde masuniyetin kaldırılabilmesi ancak, Teşkilâtı Esasiye Kanunu ve Dahilî Nizamnamenin yukarıda bahsedilen maddelerinin tadili ile mümkün olabilir.

Teklifte mevzubahsedilen mebusa isnadolunacak hilâfihakikat beyanda bulunmak suretinde tavsif olunan bir fiil karşısında, mebusun Meclis Umumi Heyetinde, ve Temyiz Mahkemesi Hukuk Dairesi önünde kendisini müdafaa-

ya ve hukuk esaslarına aykırı olarak müktesibi bulunduğu mallarının meşru olduğunu ispata zorlanması halleri; teşriî masuniyet hükümlerinin fiilen ihlâli demek olur ki bu; açıkca Teşkilâtı Esasiye Kanunu ve Dahilî Nizamname hükümleri üzerinde bir tadil teşebbüsüdür.

Mezkûr Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzun (102) nci maddesi hükmüne göre bu gibi tadil tekliflerinin; nazara alınabilmesi için Meclis mürettep âzasının en az üçte biri tarafından yapılması lâzımgelmesine göre bu noktadan da teklifin reddi icabetmektedir.

Hulâsa, esası; içtimai bir zaruret ve faydaya dayanmayan, ve mahzurları bedihi olan ve aynı zamanda da Teşkilâtı Esasiye Kanunu açık hükümlerine ve hukuk esaslarına aykırı bulunan kanun teklifinin reddine 5 . XII . 1956 tarihinde ittifakla karar verilmiştir.

Havalesi gereğince Adliye Encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.
Teşkilâtı Esasiye En.

Reisi	Mazbata Muharriri
Manisa	İsparta
M. Tümay	Z. H. Velibeşe
İstanbul	İzmir
C. Türkgeldi	M. A. Sebük
Konya	Konya
T. Kozbek	H. Özyörük
Maraş	Rize
M. Özsoy	O. Kavrakoğlu
	İmzada bulunamadı
Ankara	Ankara
R. Eren	H. Türegün
Aydın	Trabzon
N. Gedik	S. Dilek
	İmzada bulunamadı

Adliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye Encümeni
Esas No. 2/287
Karar No. 39

13 . V . 1957

Yüksek Reisliğe

Mebusların mal beyanında bulunmaları hakkında Manisa Mebusu Muammer Alakant ile beş arkadaşının vâkı kanun teklifleri encümenimizde teklif sahiplerinden Yusuf Azizoglu'nun huzurunda Teşkilâtı Esasiye Encümeninin mazbatasıyla birlikte tetkik ve müzakere edildi.

Teklifte Büyük Millet Meclisi âzalarının bütün faaliyetlerini Meclis mesaisine hasretmeleri gerektiği gibi mevki ve sıfatlarından bilistifade servet yapmak şaibesinden azade olmaları icabettiğinden bâzı mebusların siyasi nüfuz ve sıfatlarından istifade ederek kendilerine gayrimesru kazanç sağladıkları rivayetleri çıktığından bahsile, mebusların siyasi nüfuz kullanarak yaptıkları kazançların gayrimesru sayılıp, bunun için mal beyanında bulunmaları istenmekte ise de, aşağıda kısaca belirtilen sebeplere binaen, encümenimizce teklife iştirak edilmemiştir.

1. Teklif, Teşkilâtı Esasiye Kanunumuza muhaliftir. Teşkilâtı Esasiye Kanununun 23 ve 28 nci maddelerine göre, mebuslar sadece me-

muriyet yapamazlar; ticaret, doktorluk, dişçilik, komüsyonculuk, avukatlık, gazetecilik gibi her türlü kazanç getirici faaliyetlerde bulunabilirler.

Böyle olunca, mebusların, bu nevi kazanç getirici faaliyetlerle iştigal etmemelerini istemenin Teşkilâtı Esasiye Kanununa muhalif düşeceği açıktır.

2. Teklif mevzuat bakımından da bir farklılık ihdas ettiğinden musip bulunmamaktadır.

Ticaretle iştigal edenlerle doktorlar, mimarlar, mühendisler, dişçi ve avukatlar ile memuriyetten gayri her türlü gelir getirici faaliyetlerde bulunanların, kazançları, mevzuatımızda beyannameye tâbi tutulmamış sadece memurların mal beyanında bulunmaları kabul edilmiştir.

Mebuslar memur olmadıklarına, ticaret, avukatlık ve ziraat gibi her türlü kazanç tevlihedici faaliyetlerde bulunabildiklerine nazaran, tüccarlarla sair serbest meslek ve kazanç erbabından istenmiyen beyannamenin, mebuslardan istenmesi, lüzumsuz bir farklılık yaratacaktır.

3. Teklif teşriî masuniyet müessesesine de muhalif bulunmaktadır.

Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzun 12 ve 27 nei maddeleriyle Dahilî Nizamnamenin 180 nei maddesi sarahatine göre bir mebusun, terhibî cezayı istilzam eden bir suç veya sirkat, sahtekârlık, dolandırıcılık, emniyeti suiistimal, hileli iflâs, vatana hiyanet gibi suçlardan birini işleme-
dikçe teşriî masuniyetine dokunulamaz.

Bir mebusun Teşkilâtı Esasiye Kanununun 12 ve 27 nei maddelerine uyan fiilleri neticesinde gayrimeşru kazançlar temin etmiş ise, bu takdirde teşriî masuniyeti kalkacağı cihetle, teklife mahal olmadığı gibi, teklif teşriî masuniyet müessesesine de muhalif düşmektedir.

4. Teklif Büyük Millet Meclisinin mânevi prestijini de zedeleyici mahiyettedir.

Teşriî masuniyetle kabilitelif bulunmayan fiillerinden ötürü mebuslar hakkında adlî takibat mümkün olduğuna ve Teşkilâtı Esasiye Kanunu da, mebuslara memuriyetten başka her türlü kazanç getirici faaliyetlerde bulunmayı tanıdığından bu faaliyetlerin ifası sırasında mebusla vatandaşlar arasında hiçbir kanuni fark mevcut olmadığına nazaran, birkaç mebusun gayrimeşru kazançlar edindiğinin duyulduğu esbabı mu-

cibesıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi âzalarından topyekûn hepsinin bu nevi fiillere tevesül edebileceği mânasını tazammun edecek olan mebusların beyanname vermeye zorlanmalarının Büyük Millet Meclisinin mânevi itibarını zedeleyeceği de vâzıhtır.

İşbu sebeplerle kanun teklifinin reddine en-cümenimizce ekseriyetle karar verildi.

Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Adliye En. Reisi	Mazbata M.	
Aydın	Çanakkale	
C. Ülkü	S. Sezgin	
Kâtip .		
Kocaeli	Afyon K.	Aydın
S. Dincer	S. Koraltan	N. Geveci
Balıkesir	Bingöl	Burdur
V. Asena	N. Aras	Muhalifim
		B. Kayaalp
Çorum	Çorum	Denizli
M. Önal	M. K. Biberoglu	I. Hadımlıoğlu
	İmzada bulunamadı	
Bakışehir	Hatay	Samsun
H. Sezen	F. Atahan	R. O. Gümüsoğlu
Yozgad		Zonguldak
M. Ataman		E. Sayar